

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Žižkovo náměstí 5, 771 40 Olomouc

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Lenka PALKOVIČOVÁ

(učitelství českého jazyka – učitelství anglického jazyka)

Problematika sexuální orientace jako téma pro práci s literárním textem na 2. stupni ZŠ

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 20. dubna 2023

Podpis autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí dr. Janě Sladové za odborné vedení práce, trpělivost a důvěru, kterou mi projevila. Dále mé rodině za jejich víru a podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1 Obraz LGBT tematiky v současné literatuře pro mládež.....	7
2 Charakteristika vybraných textů pro metodické náměty do výuky literární výchovy	15
2.1 Probuzení Simona Spiera – Becky Albertalli	17
2.2 Muffin a čaj – Theo Addair	21
2.3 Červená, bílá a královsky modrá – Casey McQuistonová.....	26
2.4 Tamařino souhvězdí – Anna Musilová.....	30
2.5 Poprvé a rozhodně ne naposledy – Hugo Hartman	37
3 Metodické náměty pro výuku literární výchovy s využitím textů s LGBT tematikou.....	41
3.1 Probuzení Simona Spiera.....	42
3.2 Muffin a čaj	45
3.3 Červená, bílá a královsky modrá	47
3.4 Tamařino souhvězdí	49
3.5 Poprvé a rozhodně ne naposledy	51
Závěr.....	53
Seznam literatury.....	54
Přílohy	56

Seznam použitých zkratek a symbolů

LGBT označení pro lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

RVP ZV Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Úvod

Cílem diplomové práce je vytvoření souboru pracovních listů, které vycházejí z knih určených mládeži, ve kterých je hlavním tématem odlišná sexuální orientace hlavních hrdinů a metodické opory k využití ve výuce literatury na druhém stupni základní školy a zmapování názorů na problematiku implementace takových textů do výuky.

Diplomová práce je zaměřena na vytvoření metodického materiálu pro výuku literární výchovy na druhém stupni základních škol. Hlavním kritériem při výběru textů byla jejich tematická zaměřenost na homosexuálně orientovaný vztah dvou dospívajících jedinců. Knihy jsme volili z oblasti české i zahraniční intencionální literatury pro děti a mládež.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části.

V první části se zaměřujeme na postupné seznámení s obrazem LGBT tematiky v současné literatuře pro mládež, kde zkonstatujeme frekvenci publikování textů s námi zvolenou tematikou a zmíníme argumenty pro integraci tematiky do výuky literatury na 2. stupni základní školy. Vycházet budeme ze zahraničních i českých zdrojů, představíme názory odborníků na problematiku. Zaměříme se také na odraz problematiky s ohledem na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Následně ve druhé kapitole charakterizujeme vybrané texty, ve kterých je problematika homosexuality znázorněna. Pro práci jsme zvolili pět příběhů z oblasti literatury pro děti a mládež. Pracujeme s třemi romány z české produkce a dvěma romány překladovými. Všechny romány byly publikovány v posledních 6 letech, považujeme je tak za velmi současné.

Druhá část diplomové práce sestává z kapitoly 3, ve které představíme metodickou oporu k pěti pracovním listům pro práci ve výuce literární výchovy. Popíšeme strukturu pracovních listů, případně nastíníme další aktivity, kterými je možné pracovní listy doplnit.

Pracovní listy pro práci s jednotlivými tituly jsme zařadili jako přílohu diplomové práce.

V závěru shrneme a zhodnotíme průběh práce, poukážeme na problematické oblasti při tvorbě práce a zhodnotíme naplnění vytčeného cíle práce.

Problematika sexuální orientace je aktuální téma. Ve společnosti stále přetrvává množství předsudků vůči členům homosexuálně orientované menšiny a jejich práva nejsou stejná, jako práva heterosexuálních jedinců. Tituly, které jsme zvolily, mají v žácích vzbudit zájem o problematiku, případně rozptýlit jejich negativní postoje vůči příslušníkům komunity LGBT.

1 Obraz LGBT tematiky v současné literatuře pro mládež

Tématem diplomové práce je problematika sexuální orientace jako téma pro práci s literárním textem na 2. stupni ZŠ. Problematikou sexuální orientace rozumíme především stav, kdy se postava v námi zvolených titulech identifikuje jako příslušející k LGBT skupině. Jedná se tedy o texty, jejichž tématem je homosexualita. Publikace *Interkulturní vzdělávání: Příručka nejen pro středoškolské pedagogy* definuje homosexualitu jako „... geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svojí kvalitou plně vyrovná vztahu heterosexuálnímu.“ (Horvátová, a další, 2002 str. 491) Budeme tedy sledovat texty, které se zaměřují na vztah dvou dospívajících chlapců, či dvou dívek.

Českým čtenářům intencionální literatury pro děti a mládež byla tato tematika poprvé představena prostřednictvím vedlejší postavy v dívčím románu populární spisovatelky z 90. let Lenky Lanczové z roku 2004 *Kapky rosy*, Filipa, který se v příběhu svěřil hlavní hrdince se svou odlišnou sexuální orientací. Další knihou, která v sobě nese motivy homosexuality, je román Ivony Březinové *Blbnutí s Oskarem* z roku 2011. Za zmínku dále stojí grafická románová série *Srdcerváci* Alice Osemanové, jejíž první díl se dočkal seriálového ztvárnění. Nakladatelství Yoli také vydalo sbírku povídek s názvem *Všechny barvy duhy*, ve které představuje jedenáct povídek dvanácti mladých českých autorů. Všechny povídky rámcuje homosexualita jejich hlavních hrdinů, avšak tematicky jsou velmi různorodé. Jednou z posledních publikovaných knih na toto téma je kniha *Zlomky nekonečna*, kterou mladá česká spisovatelka Adéla Rozsivalová publikovala v nakladatelství Fragment v roce 2022. Dospívající čtenáři se také mohou těšit na nový román české spisovatelky Aleny Štraubové *Léto mezi řádky*, jehož vydání je plánováno na první polovinu května letošního roku. Román vyjde pod záštitou nakladatelství Fragment.

Zmínili jsme tituly, které v posledních patnácti letech začaly pronikat do knih vydávaných pro děti a mládež, a je tedy namístě na jejich existenci upozorňovat. O implementaci tématu do četby dětí a mládeže hovoří Čučřin, který zmiňuje náměty, kterými toto téma do literatury pro mládež prostupuje: „Z tematického hlediska je homosexualita (a okruhy s ní spojené) v knihách pro děti sublimována v etické či proto-existenciální úvahy odpovídající rozumovým dovednostem čtenářů, jako jsou pravda a lež, láska, pocit bezpečí, spravedlnost atp. Próza pro mládež a dospívající již pracuje s homosexuálními tématy otevřeněji. V mladší věkové skupině (12-15 let) převažují texty s problematikou uvědomování

vlastní odlišnosti a vyrovnávání se s ní, beletrie pro dospívající přináší témata zaměřená na hledání partnera a fungování partnerského vztahu; oběma skupinám je společné taktéž téma coming outu. Ať už se jedná o beletrii pro mládež nebo pro dospívající, publikace se vyhýbají detailnějším a explicitním popisům sexuálních kontaktů. V české i překladové literatuře pro děti a mládež je didaktický aspekt. Jakkoli u této beletrie nelze hovořit o poučném charakteru v prvním plánu, je nepochybné, že jmenovaná literatura v senzitivním věku pubescence a adolescence vedle funkce zábavné plní do jisté míry i funkci biblioterapeutickou.“ (Čuřín, 2022 str. 143)

Autor dále poukazuje na fakt, že původní česká produkce literatury s tematikou odlišné sexuální orientace stále ještě není v české literatuře pro děti a mládež dostatečně rozšířená. *„Původní česká literatura pro děti, mládež a dospívající přes svou nepočetnost nijak zásadně nevybočuje z trendů současné zahraniční produkce co do tematické roviny i co do samotného zpracování. Pozornost českých i překladových titulů je věnována především dvěma tématům: jednak sebezpřijetí a coming outu, jednak sledování širšího ne-homosexuálního vyrovnávání se záležitostí odlišnosti. Texty pro mládež a dospívající (a přiměřeně i pro děti) naplňují schémata společná pro tento typ beletrie: pracují s jazykem sice otevřeným, nikoli však sexuálně explicitním či vulgárním; umožňují sebeidentifikaci čtenáře s jednajícími postavami, a konečně spějí k pozitivnímu závěru, který se může stát vodítkem či oporou pro čtenáře.“ (Čuřín, 2022 str. 169)*

Všech výše zmíněných charakteristik tak může pedagog využít při volbě textů pro práci s nimi v hodinách českého jazyka a literatury. Učitel má být žákům průvodcem, rádcem a příkladem. Druhý stupeň základního vzdělávání zastihuje žáky v té nejcitlivější etapě, kdy často bojují sami se sebou, cítí pochybnosti, jsou nejistí a zmatení. Implementace homosexuální tematiky v knihách může tak pro ně být odrazovým můstkem k budování důvěry v sebe sama, může podnítit diskusi na nejrůznější témata, ať už nepřijetí sebe sama, či pocitů vyčlenění ze společnosti. *„Mladí lidé, zejména v období puberty a dospívání, mívají tzv. černobilé vidění, jež je přirozeně spojeno právě s touto životní etapou, v jeho rámci posuzují vše kolem sebe dle jasně definovaných, striktních kritérií a jakoukoliv jinakost a odlišnost odsuzují a nepřijímají, proto je vhodné jejich postoje usměrňovat a ukazovat jim, že existují i alternativy pohledů. V kolektivech dětí se pak stávají mnohdy prvotní příčinou vzniku šikany a vyčlenění z kolektivu třídy. Homosexuální jedinci vystaveni různým formám diskriminace a napadání následně mohou trpět různými poruchami sebehodnocení, společenskou izolací,*

v krajních případech tyto jevy u nich mohou vést k sebepoškozování a sebevražednému chování.“ (Lišovská, 2016 str. 39)

Zařazení textů s prvky homosexuality do výuky také vnímáme jako naplnění průřezového tématu dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání *Osobnostní a sociální výchova*, kdy toto „pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým, (...) vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, (...) napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování.“¹ Toto lze vztáhnout i k názoru zahraničních autorů, kdy například Flores ve svém příspěvku uvádí jako jeden z výsledků implementace tematiky homosexuality do výuky fakt, že by „... děti neměly sklony urážet a ostrakizovat lidi z komunity LGBT, a navíc by (škola) vytvořila studenty, kteří jsou tolerantní a přijímají všechny lidi.“ (Flores, 2014) – překlad autorky² Žáky tak prací s texty s LGBT tematikou postupně vedeme k naplnění cílů základního vzdělávání, především cíle „vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi“³

Zahraníční autoři poukazují na limity, které učitelé pocítují z implementace textů s tematikou LGBT do vlastní výuky: „Z výzkumů vyplývá, že mnoho učitelů neimplementuje LGBT tematiku ve své multikulturním výuce, protože se bojí kritiky ze strany rodičů a vedení, z nedostatku vlastního profesního tréninku či v důsledku jejich vlastního negativního přístupu.“ (Flores, 2014) – překlad autorky⁴ Přístup učitele, jeho vlastní otevřenost tématu a ochota vystavit se zvědavým dotazům žáků jsou klíčovými faktory, které umožní ve škole práci s texty zaměřenými na téma homosexuality. Tento fakt zmiňuje ve svém příspěvku i Pavlína Lišovská. „Osobnost knihovníka/učitele bude sehrávat při volbě tohoto tématu velkou roli – ne každý je schopen toto téma ustát – měl by si jej vybrat někdo nestranný, kdo netrpí předsudky vůči ani jedné skupině, kdo dovede třídu udržet v plné pozornosti a zaujmout pro téma, kdo dovede citlivě hovořit i o problematických úskalích (rodičovství, sexuální chování aj.), kdo se nebojí toho, že se dostane do nějakých nesnázi žákovských dotazů.“ (Lišovská, 2016 stránky 51-52)

¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha : NUV, 2021. str. 126.

² „... children would be less likely to insult and ostracize LGBT people and in turn create students who are tolerant and accepting of all people.“

³ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha : NUV, 2021. str. 8.

⁴ „research has found that many teachers do not implement gay themes in their multicultural education curriculum because of fear of criticism from parents and administrators, lack of professional training, and their own negative attitudes“

Dalším faktorem, který mnohdy brání učitelům texty, ve kterých se vyskytují osoby, které navazují homosexuální vztahy, ve svých hodinách využívat, je dle Florese strach případně také neochota rodičů dovolit učiteli vystavit jejich děti textům, ve kterých bude homosexualita znázorňována. „*Spolu s tím by někteří rodiče mohli poukazovat na to, že malé děti nejsou schopny potýkat se s diskusí na téma LGBT a že tato nemá ve škole prostor. Avšak, v průběhu brzkého mládí si děti formují kulturní identitu, přátelství, formují si názory a oceňují ostatní lidi. A co víc, děti si vytvářejí smysl pro čest a spravedlnost. A proto jsou děti na kognitivní i psychologické úrovni schopny pochopit bezpráví, rodinnou a kulturní rozmanitost. Děti to zvládají a jsou otevřeny a připraveny učit se o rozdílnosti.*“ (Flores, 2014) – překlad autorky⁵ Řešení vidí v otevřené komunikaci rodiče a učitele, kdy si obě strany vyjasní svá stanoviska k dané problematice. „*Pakliže učitel chce využít a povolit homosexualitu jako téma ve výuce, je nutné, aby učitel s rodiči vyjednal své osobní a náboženská přesvědčení spolu s jeho sociální zodpovědností a etickou a profesionální rolí.*“ (Flores, 2014) – překlad autorky⁶ Komunikace školy a rodičů žáků je zcela zásadní, pakliže chce učitel tematiku homosexuality nenásilně implementovat do vlastní výuky. Je žádoucí, aby učitel předložil během komunikace s rodiči adekvátní argumenty, kterými jim může během rozhovoru podložit své rozhodnutí implementace literatury zaměřené na vykreslení vztahů homosexuálně orientovaných protagonistů do školní výuky, které (Flores, 2014) shrnuje následovně:

- „*Děti si vybudují silnou sociální identitu a projeví hrdost na sebe i svou kulturu, schopnosti a rodinu.*
- *Děti si rozšíří kulturní povědomí a naučí se vyjadřovat respektujícím a přiměřeným způsobem při popisu shodných a rozdílných rysů mezi sebou a jinými, či mezi sebou a jinou kulturou.*
- *Děti budou kriticky přemýšlet a identifikují stereotypy a miskoncepty a poučí se o nespravedlnosti projevované vůči jiným marginalizovaným skupinám a kulturám. Děti se naučí, že nespravedlnost a předsudky zraňují ostatní.*

⁵ „Along the same lines, some parents would indicate that young children cannot deal with LGBT-themed discussions and that they have no place in school. However, during early youth, children are forming cultural identities, friendships, developing opinions, and appreciating others. Moreover, children are developing a sense of fairness and justice. Therefore, children are cognitively and psychologically able to comprehend injustice, family, and cultural diversity. Children do well and are open and ready to learn about the differences.“

⁶ „The implication is that a teacher and parent would have to negotiate his or her personal and religious beliefs with his or her social responsibility and ethical and professional role if he or she is to implement and allow gay themes in the classroom.“

- *Děti si vybudují nezbytné dovednosti, jak vhodnými slovy a činy čelit předsudkům a nespravedlivému zacházení s vylučovanými skupinami.*“ – překlad autorky⁷

Dále má učitel možnost před rodiči argumentovat již výše zmíněným naplňováním vytčených cílů vzdělávání žáka v základním vzdělávání s odkazem na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Ten udává, že „základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.“⁸ Žáci tak mají podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání mimo jiné po dokončení základního vzdělávání nabyt sociální a personální kompetence, které také rozvíjí žákovu schopnost „vytvářet si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj“⁹ a občanské kompetence, mezi které řadíme krom dalšího skutečnost, že žák „respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí“.¹⁰

V souvislosti s rozvojem občanské kompetence můžeme zmínit Blackburnovou, podle které výuka založená také na textech zobrazujících odlišnou sexuální orientaci může „pomoci lidem stát se čtenáři literatury s LGBT tematikou, a tím působit proti homofobii ve škole i mimo ni.“ (Blackburn, a další, 2011 str. 149) – překlad autorky¹¹ Boj proti homofobii zmiňuje i Clarková, která upozorňuje na nebezpečí vyplývající z učitelovy neochoty k diskuzi s žáky nad texty. „Učitelé mohou tvrdit, že svou práci udělali, když na téma poukázali a zpřístupnili texty, ale že není jejich prací vyzývat své homofobní, heterosexistické studenty k akci. Avšak tím, že učitelé staví studenty do pozice heterosexuálů a homofobů, a pak ponechávají tato normativní přesvědčení nezpochybněna, tiše – ne-li úmyslně – potvrzují, a dokonce podporují

⁷ lists the following purpose and goals when implementing LGBT themes and anti-bias programs and curriculum: Children will develop strong social identities and exhibit pride in themselves and their culture, abilities, and families. Children will expand their cultural awareness and learn to express respectfully and accurately when describing similarities and differences among themselves and other &children/cultures Children will think critically to identify stereotypes and misconceptions and learn about unfairness demonstrated toward other marginalized groups and cultures. Children will learn that unfairness and prejudice hurts others. Children will develop and learn the necessary skills to counteract prejudice and unfair treatment of the marginalized with appropriate words and actions.

⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha : NUV, 2021. str. 8

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha : NUV, 2021. str. 12

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* Praha : NUV, 2021. str. 12

¹¹ „to help people become readers of literature with LGBT themes and thus work against homophobia in an out of school.“

heterosexismus¹² a homofobii ve školách.“ (Clark, a další, 2009 str. 28) – překlad autorky¹³ Zpřístupnit texty studentům je pouze prvním krokem, následovat musí zhodnocení významu práce s těmito texty a vyvolání diskuse o přečteném, případně vyvrácení jakýchkoli homofobních myšlenek a postojů. Pakliže bychom se řídili třífázovým modelem učení E-U-R, tedy Evokací – Uvědoměním si informací – Reflexí, tak předestření textů s tematikou homosexuality vnímáme pouze jako evokaci, po které je třeba dojít s žáky k uvědomění, že tyto texty jsou přirozenou součástí literatury a téma, kterým se zabírají, nemá být tabuizováno. Reflexí by v ideálním případě mělo být prosté přijetí těchto textů jako normálních, případně ohledání prvotních představ o textech, a srovnání s představami nynějšími.

Jedním z dalších argumentů pro využití těchto textů je také poukázání na mnoho tematicnost těchto textů a boření mýtů a předsudků, které ještě stále v souvislosti s problematikou homosexuality ve společnosti přetrvávají. Knihy, které v současné době vychází *„Ukazují rozmanitost LGBT postav a rozptylují mýtus, že být gay znamená být osamělý.“* (Blackburn, a další, 2011 str. 149) – překlad autorky¹⁴ Na předsudky panující v oblasti literatury s homosexuální tematikou v českém prostředí se zaměřila Lišovská *„... neboť se domníváme, že i přes snahy škol, odborně zaměřených pořadů v televizi a periodických panují u tohoto tématu stále mnohé předsudky a lidé k němu občas přistupují s jakousi automatickou odtažitostí a despektem.“* (Lišovská, 2016 str. 35) Při práci s těmito texty ve školním prostředí je třeba tedy brát v úvahu i psychologické zvláštnosti žáků, jejich vlastní možnosti setkávání se s homosexualitou v literatuře, protože jak uvádí Blackburnová *„Při uvažování o čtenářích literatury pro mladé dospělé s LGBT tematikou je důležité vzít v úvahu status studenta, protože ačkoli toto téma není ve škole schváleno, žánr je uznáván a ceněn.“* (Blackburn, a další, 2011 str. 155) – překlad autorky¹⁵

Žáci tedy mají příležitost se s tematikou setkat i mimo školu a cílem výuky založené na těchto textech je dovést žáky k samostatnému vyhledávání či nevyhýbání se knihám, ve kterých je zobrazována problematika homosexuality a četba takto zaměřených knih ne

¹² Systém postojů a názorů, že jedinou normální, přirozenou a přijatelnou variantou vztahu mezi lidmi je vztah muže a ženy.

¹³ „Teachers can say they have done their work by raising issues and making texts available, but that it is not their job to challenge their homophobic, heterosexist students. However, by positioning students as straight and homophobic and then leaving these normative beliefs unchallenged, teachers are tacitly – if not wilfully – affirming and even promoting heterosexism and homophobia in schools.“

¹⁴ „They show the diversity of LGBTQ characters and dispel the myth that being gay means being alone.“

¹⁵ „Student status is important to consider in thinking about readers of LGBT-themed young adult literature because even though the theme is not sanctioned at school, the genre is recognized and valued.“

z didaktických důvodů, ale především pro vlastní čtenářský zážitek a potěšení. Před využíváním textů s problematikou odlišné sexuální orientace pouze k didaktickým účelům varuje krom Blackburnové také Caroline Clarková. *„Potěšení je také důležitým faktorem určujícím, jak jsou texty využívány. Používání textů primárně k didaktickým účelům může zničit požitek z aktu čtení i toho nejpříjemnějšího díla.“* (Clark, a další, 2009 str. 30) – překlad autorky¹⁶

Jak jsme si mohli všimnout, problematika využívání textů s tematikou odlišné sexuální orientace pouze z didaktického hlediska je negativním fenoménem, na který je třeba poukazovat. Blackburnová zkoumala využití textů, ve kterých se vyskytuje téma homosexuality, ve školách a zjistila, že *„Ve všech případech byly texty vybrány jako didakticky zaměřený prostředek vystavování studentů problémům osob, které se identifikují jako příslušející k LGBTQ skupině, aby vyvolaly empatii, porozumění a pocit pospolitosti napříč odlišnostmi. I když používání textů takto didakticky ve třídě není ani „špatné“, ani neobvyklé, znepokojuje nás, že literatura s LGBT tematikou se zdá být využívána pouze těmito způsoby. Že by tyto texty mohly ve svých čtenářích vyvolat potěšení, humor nebo sebepoznání bylo jen zřídka, pokud vůbec někdy, bráno v potaz.“* (Blackburn, a další, 2011 str. 153) – překlad autorky¹⁷ Toto potvrzuje i Clarková, která uvádí: *„Autoři se domnívají, že zadávání textů s LGBT tematikou je pozitivním krokem, ale není dostačujícím. Učitelé musí být obezřetní na pozici, do jaké staví studenty jakožto čtenáře textů s LGBT tematikou a měli by jim pomoci naučit se číst takové texty pro radost.“* (Clark, a další, 2009 str. 25) – překlad autorky¹⁸

Dalším problémem, na který je třeba upozornit, je čas, který je ve výuce textům s tematikou homosexuality věnován. Souhlasíme s Clarkovou, která poukazuje na nutnost neustálého přísunu textů s touto tematikou studentům, ale ne na úkor textů s odlišnou problematikou. Je třeba žáky textům vystavovat dlouhodobě, ne pouze v rámci jedné vyučovací jednotky. Texty se mají stát přirozenou součástí literatury. *„Homosexuálně orientovanou literaturu nečteme celý den, každý den, ani na úkor textů s jinou tematikou, ale čteme ji důsledně v průběhu času. Tím se taková literatura stává normativní. Pokud by se homosexuálně*

¹⁶ „Pleasure is also an important consideration determining how texts are used. Using texts primarily for didactic purposes can destroy the pleasure of reading even the most enjoyable work.“

¹⁷ „In all cases texts were chosen as a means toward a didactic end of exposing students to issues pertinent to LGBTQ people so as to provoke empathy, understanding, and a sense of commonality across differences. While using texts in such didactic ways in classroom is neither „bad“ nor uncommon, it concerns us that LGBT-themed literature seems to be used in only these ways. That these texts might provoke pleasure, humour, or self-recognition in their readers was rarely, if ever, a consideration.“

¹⁸ „Assigning LGBT texts to student is a positive step but not enough, according to the authors. Teachers must be careful about how they position students as readers of LGBT texts, and they should help students learn to read such texts for pleasure.“

orientovaná literatura četla v průběhu školního roku v souvztáznosti k rozmanitým tématům a lekcím, narušila by představu o tom, co je normální alespoň v kontextu té jedné třídy, kde se s ní pracovalo. Pakliže by byla tato literatura zvolena v průběhu času, žáci by byli opakovaně vyzýváni zvažovat, co pro ně znamená být označen jako příslušník LGBTQ+ komunity, její podporovatel či homofob.“ (Clark, a další, 2009 str. 29) – překlad autorky¹⁹

Při práci s těmito texty je žádoucí spolupráce všech učitelů, nejen učitelů českého jazyka, ale například i anglického jazyka, či občanské výchovy. Žáci by měli s problematikou být seznamováni v souladu s průřezovým tématem *Výchova demokratického občana*, kde klademe důraz především na utváření *„aktivního postoje v obhajování a dodržování lidských práv a svobod; respektu ke kulturním, etnickým a jiným odlišnostem a aktivního postoje v obhajování a dodržování lidských práv a svobod“²⁰* či *Multikulturní výchova*, kde téma *„v oblasti postojů a hodnot pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je.“²¹*

Je důležité mít na paměti, že škola jako instituce významnou měrou formuje charakter žáků. Jejím cílem má být dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání také *„vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.“²²* Vystavování žáků textům, ve kterých se objevují homosexuálně orientované postavy může pomoci tohoto cíle dosáhnout.

¹⁹ „We do not read LGBT-themed literature all day, every day, or at the expense of texts with different themes, but we read it consistently over time. Thus, such literature became normative. If LGBT-themed literature were read throughout the school year in relationship to a variety of topics and units, then it would disrupt the notion of what is normal, at least in the context of the classroom in which it was being studied. Moreover, if this literature were engaged in over time, students would be challenged repeatedly to consider what it means for them to be LGBTQ, allied, or homophobic.“

²⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : NUV, 2021. str. 128

²¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : NUV, 2021. str. 132

²² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : NUV, 2021. str. 9

2 Charakteristika vybraných textů pro metodické náměty do výuky literární výchovy

Ve druhé kapitole se zaměříme na charakteristiku vybraných textů spadajících do oblasti intencionální literatury pro děti a mládež, které v sobě nesou motivy homosexuality.

Pro účely naší diplomové práce jsme zvolili pět titulů určených dospívajícím čtenářům, které vyšly v posledních 6 letech. Spojujícím prvkem všech knih není pouze jejich zaměření na homosexuální tematiku, ale také nakladatelství, které zajistilo jejich vydání na českém trhu. Tím nakladatelstvím je stále ještě poměrně mladé nakladatelství Yoli, která bylo založeno pod společností Euromedia Group v roce 2014 a zaměřuje se primárně na vydávání české i překladové literatury pro mladé dospělé.

Prvním charakterizovaným titulem bude román americké autorky Becky Albertalli *Probuzení Simona Spiera*, který je mládeži znám i díky filmovému zpracování z roku 2018 pod názvem *Já, Simon*. Následuje český román z roku 2018 *Muffin a čaj* spisovatele Thea Addaira, který v českém knižním prostředí zažil velký úspěch, stejně jako jeho volné pokračování *Koláčky a spiklenci*.

Druhým zahraničním reprezentantem se stal román *Červená, bílá a královsky modrá*, taktéž z pera autorky ze Spojených států Amerických – Casie McQuistonové. Kniha se českým čtenářům poprvé představila v roce 2020 a téměř okamžitě po svém vydání zaznamenala obrovský čtenářský úspěch, o kterém vypovídá i skutečnost, že se plánuje vydání audio knižní verze románu.

Následuje v pořadí již druhý román mladé české spisovatelky Anny Musilové *Tamařino souhvězdí* z roku 2019 a výčet uzavírá jedna z nejnověji vydaných knih tohoto žánru, debutový román českého spisovatele Huga Hartmana z roku 2022 *Poprvé a rozhodně ne naposledy*.

První tři zmiňované tituly se zabývají vztahem dvou dospívajících chlapců, oproti tomu romány *Tamařino souhvězdí* a *Poprvé a rozhodně ne naposledy* sledují vztahy homosexuálně orientovaných děvčat.

Tématy knih jsou první lásky, bolest z rozchodu i štěstí ve vztahu, nejrůznější vztahová nedorozumění, ale také šikana a obavy z jinakosti hrdinů, čímž můžeme dokázat tematickou různorodost textů, které jsme vybrali pro práci se žáky druhého stupně základního vzdělávání. Tuto různorodost také využíváme pro následnou tvorbu pracovních listů do hodin literární výchovy.

Krom homosexuálně orientovaných hlavních hrdinů příběhy spojuje také, až na výjimku u románu *Červená, bílá a královsky modrá*, školní prostředí, ve kterém se děj románů odehrává. Tento prvek je jedním z důvodů, proč se domníváme, že mohou tituly být pro žáky zajímavé. Vzhledem k věku protagonistů, který se pohybuje mezi 16 a 20 lety a známému prostředí – tedy prostředí školy – se žáci s texty mohou snadno identifikovat, a jejich následné přijetí textů tím může být posíleno.

Zvolené tituly mají rozsah do 300 stran textu, s výjimkou románu *Červená, bílá a královsky modrá*, tudíž jsou pro žáky přijatelné i co se délky příběhu a času, který s ním mohou strávit týče.

2.1 Probuzení Simona Spiera – Becky Albertalli

Prvním charakterizovaným románem je kniha americké spisovatelky Becky Albertalli Probuzení Simona Spiera. Román vyšel v roce 2017 v nakladatelství Euromedia Group, a.s. v edici Yoli.

Kniha popisuje příběh Simona, středoškoláka, který se stane obětí vydírání ze strany svého spolužáka, když narazí na e-mailovou korespondenci, ze které pochopí, že je Simon homosexuál. Příběh tak v sobě také nese téma vydírání ze strany Simonova spolužáka, který najde Simonovy emaily na školním počítači, ze kterého se Simon neodhlásil. Pod pohrůzkou jejich zveřejnění se snaží Simona přesvědčit, aby mu zařídil setkání s jeho blízkou kamarádkou, do které je zamilovaný. Martin, hoch, který Simona vydírá, nakonec u Abby neuspěje a rozhodne se zveřejnit Simonovy emaily na školní internetové stránce. Tím Simona připraví o možnost vlastního rozhodnutí o zveřejnění této intimní informace, a zároveň tím ohrozí vztah, který si Simon buduje s tajemným Bluem.

Simon na začátku příběhu odkývá, jakou cestou přišel na to, že je odlišně sexuálně orientovaný. *„Já ani nevím, kdy mi to došlo. Dovedla mě k tomu celá řada maličkostí. Třeba ten zvláštní sen, který se mi jednou zdál o Danielu Radcliffovi. Nebo posedlost kapelou Passion Pit a následné zjištění, že to nebude ani tak hudbou.“* (Albertalli, 2017 str. 17)

Jako většina knih pro děti či dospívající, i v tomto příběhu hrají důležitou roli přátelské vztahy. Simon popisuje, jaký vztah má se svou nejlepší kamarádkou, autorka často využívá nepřímou charakteristiku. *„Niméně Lea by nepila, ani kdyby neřídila. Vím to. Existuje totiž taková neviditelná čára – na jedné straně jsou lidi jako Garrett a Aby a Nick a vůbec všichni muzikanti světa. Prostě lidi, co chodí pařit a nesejme je jedno pivo. Lidi, co mají sex a nepovažují to za nic mimořádného. Na druhé straně čáry stojí lidi jako Lea a já. To pomyšlení mi ulehčuje jediná věc, a sice že Blue je jedním z nás. Teď trochu čtu mezi řádky, ale mám dojem, že Blue se nikdy s nikým nelíbal. Já sice jo, ale teď nevím, jestli se to vůbec počítá.“* (Albertalli, 2017 str. 50) Z ukázky také lze vyvodit, že příběh se bude zabírat tématem první lásky, řešení sexuality, intimity, což jsou témata, která jsou dospívajícím blízká. Vztahy a jejich budování jsou akcentovány v průběhu celého příběhu.

Moderní pojetí knihy ilustruje způsob komunikace Simona se spolužákem, o kterém nic neví. Simon v knize navazuje blízký vztah s osobou s přezdívkou Blue, se kterým si vyměňují zprávy pomocí anonymních e-mailů. *„Stejně tak mám strach s tebou mluvit o kostýmech do školy. Nechci, aby sis dal dvě a dvě dohromady a zjistil, kdo jsem. Ať už je mezi námi cokoli,*

obávám se, že kdybychom se poznali tváří v tvář, přestalo by to fungovat. Musím přiznat, že když si tě místo víceméně anonymní osoby z internetu představím jako člověka reálně spjatého s mým životem, zmocní se mě nervozita. Mimo jiné proto, že jsem ti o sobě řekl věci, o kterých jsem nikdy s nikým nemluvil. Já ti nevím, Jacquesi – z nějakého důvodu mám pocit, že se ti můžu otevřít, a to pomyšlení mě trochu děsí.“ (Albertalli, 2017 str. 61) Oba pro emailovou komunikaci využívají přezdívky, na které můžeme nahlížet jako na jistou formu ochrany před vnějším světem a opět lze vysledovat paralely i v dnešním světě, kdy emailovou komunikaci protagonistů bychom mohli připodobnit nejrozličnějším internetovým seznamkám, na kterých se dnešní mladí lidé nejčastěji snaží seznámit. Oproti internetovému přátelství popisovanému v knize ovšem nedochází v realitě dnešních dospívajících k hlubšímu poznávání se pouze na základě psaného textu, mladí lidé se velmi rychle uchylují k osobnímu setkání. Není zde našim cílem hodnotit, zda je toto jednání v pořádku, či nikoli. V tom je kniha a příběh, který přináší, možno považovat již za tradičnější. Ústřední budoucí milenecká dvojice navazuje velmi osobní vztah na základě internetové korespondence, přesto si úzkostlivě střeží soukromí a tají osobní informace. Posun v jejich vztahu je proto velmi zřetelný v momentě, kdy si Simon uvědomí, že mu jinak vždy velmi obezřetný Blue začne dávat vodítka, podle kterých by Simon mohl zjistit, kdo je jeho tajemný mailový přítel. „*Chci tu jen sedět a rozjímat o Blueovi. Myslím, že jím začínám být trochu posedlý. Nejdřív si dává takový pozor, aby mi o sobě nic neřekl, a najednou otočí a svěří mi spoustu osobních věcí – věcí, podle kterých bych ho klidně mohl odhalit, kdybych chtěl. A já chci. Ale zároveň nechci. Je to všechno tak matoucí. On je matoucí.“* (Albertalli, 2017 stránky 104-105)

Postupné zamilování se Simona do Bluea můžeme sledovat pomocí Simonových myšlenek, ve kterých se Bluem zaobírá. „*Myslím na Bluea – vždycky myslím na Bluea, protože myšlenky mi už ani jiným směrem neulítávají. Ráno jsem od něj dostal další mail. Poslední dobou jsme si psali skoro každý den a je až děsivé, jak moc se mi dostal do hlavy. ...“* (Albertalli, 2017 str. 117) Autorka vnitřní mluvu hlavního hrdiny stylizuje co nejpodobněji mluvě dnešních mladých lidí, tudíž se nevyhýbá ani expresivním výrazům a vulgarismům, které podtrhují plasticitu hlavního hrdiny a dovolí čtenáři se s ním snáze ztotožnit. „*...Dneska jsem málem udělal průser při chemických laboratořích, protože jsem v duchu psal Blueovi a zapomněl jsem, že přelévám kyselinu dusičnou. Je to zvláštní vývoj, protože dřív pro mě byly Blueovy e-maily taková sváteční záležitost, kterou jsem striktně odděloval od skutečného života. Teď mám*

naopak pocit, že skutečným životem jsou pro mě jeho e-maily. Všim ostatním proplouvám jako ve snu.“ (Albertalli, 2017 str. 117)

Oba hlavní hrdinové si uvědomují, že jejich orientace jim nezpůsobí tolik problémů, jako by tomu bylo před lety, přesto bojují se strachem svěřit se svému okolí. V tom je Simon Blueovi oporou, protože on svým coming-outem prošel již před nějakou dobou. *„Vím přesně, co jsi myslel tím překročením hranice. V tomhle procesu se asi dá jet jen jedním směrem. Když se s tím někomu svěříš, už si to nemůžeš vzít zpět. Trochu děsivé, co? Máme štěstí, že se k homosexualitě můžeme hlásit dneska, a ne před dvaceti lety, ale stejně je to skok do neznáma. Báł jsem se, že to bude těžší, ale nic jednoduchého to nebylo.*“ (Albertalli, 2017 stránky 124-125). V knize mimo jiné nalézáme také myšlenky o zvláštnosti coming outu, o tom, že přiznání sexuální orientace jen poukazuje na to, že homosexualita stále ještě není brána jako něco normálního. *„Á propos – nemyslíš, že coming out by měli podstoupit všichni? Proč je za výchozí stav považována zrovna heterosexualita? Ty rozpaky by si měl zažít každý a při té příležitosti se k něčemu oficiálně přihlásit, ať už k hetero-, homo-, bisexualitě nebo čemukoli jinému. To jen tak na okraj.*“ (Albertalli, 2017 str. 140)

Hlavní hrdina zažívá pocity zmatku a zoufalství, zmatku z první lásky, z možností volby a jejích důsledků, začíná si uvědomovat, jak je pro něj psaní si s Bluem závazné, jak ctí svou zamilovanost do někoho, koho nikdy předtím neviděl. *„Jenže pak jdu na zkoušku a moje psychické rozpoložení zažije náhlý otřes. Vlastně ho odstartuje Cal. Zrovna když vcházím do auly, jde Cal na záchod a na chvíli se ve dveřích zastaví. Pak se na sebe oba usmějeme a jdeme každý svou cestou. Nic to neznamena. Byla to jen vteřina. Nicméně mi v prsou zažehne explozi hněvu. Skoro to fyzicky cítím. Všechno proto, že Blue je srab. Na skříňku mi pověsí podělaný triko, ale nemá koule na to, aby se mi postavil osobně. Všechno zničil. A pak se na scéně objeví krásný kluk s rozkošnou ofinou, kterému se možná dokonce líbím, a je mi to houby platné. S Calem nikdy chodit nebudu. Pravděpodobně nikdy nebudu mít žádného kluka. Mám plné ruce práce s tím, abych přestal být zamilovaný do někoho, kdo ani není skutečný.*“ (Albertalli, 2017 stránky 202-203) Téma zamilování se do někoho, kdo nemusí být skutečný, někoho virtuálního, je pro dnešní mladé lidi velmi aktuální, ať už pohledem zamilování se do nějaké celebrity, nebo právě do osoby, kterou lze poznat na internetové seznamce. Vybudování si pouta k někomu je velmi jednoduché, ale těžko se pak trhá a cesta k nabytí vnitřního klidu je trnitá a občas se stane, že člověk na daného jedince zapomenout nedokáže stejně, jako okamžitě nezapomeneme na někoho, s kým sdílel část reálného života.

Simon si toto vše začíná uvědomovat a snaží se Bluea přimět k osobnímu setkání, avšak řadou nedorozumění k němu málem nedojde. Až když si Simon konečně prohlédne dárek, který od Bluea dostal, najde vzkaz, který může navždy změnit jeho život. „*P. S. Miluju tvůj úsměv, když ani nevíš, že se usmíváš. Miluju tvoje věčně rozčuchané vlasy. Miluju na tobě, že se lidem díváš do očí o chvilíčku déle, než je nutné. A miluju tvoje měsíčně šedé oči. Takže jestli si myslíš, že mi nepřipadáš dost atraktivní, tak jsi blázen, Simone. A pod vzkazem je připsané jeho telefonní číslo. Kdesi pod žaludkem ucítím mravenčení, které pomalu prostupuje celým tělem – je to mučivý a nádherný a téměř nesnesitelný pocit. Nikdy v životě jsem si tolik neuvědomoval srdeční tep. Blueova tiskací písmena a tolikrát opakované slovo „miluju“. Hned teď bych mu mohl zavolat a zjistit, kdo to je. Ale já nezavolám. Ještě ne. Protože co já vím, třeba na mě čeká. Skutečný Blue. Osobně. Což znamená, že musím okamžitě vyrazit k obchodáku.*“ (Albertalli, 2017 stránky 249-250)

Tento vzkaz je klíčovým momentem, startérem dalších událostí, kdy se Blue a Simon konečně setkávají, mají možnost si vysvětlit nejasnosti tváří v tvář a zamilují se. V osobě Bluea Simon poznává spolužáka Brama Greenfelda, kterého sám pro sebe již dávno přejmenoval na Sladkého Brama. Všemuh přihlíží většina Simonových přátel, kteří mají z vývoje vztahu radost, stejně jako Simonova rodina. I v tomto románu autorka poukazuje na pouto mezi dospívajícím a rodiči. Simonovi rodiče přijímají jeho odlišnou sexuální orientaci s nadhledem, vyjádří mu podporu a svou lásku. Jejich podpora je následována rozhovorem se Simonem o bezpečnosti vztahu a všech aktivit, které se s ním pojí, který ale Simon vlivem své zamilovanosti dokáže vnímat pozitivně. „*Její výraz dává tušit, že se schyluje k nějakému rozhovoru. K nějaké rozpačité debatě o základních pravidlech. Zase z toho udělá velkou kauzu. Ale možná že to je velká kauza. Možná že to je obrovská a ukrutně báječná kauza. Možná to tak chci.*“ (Albertalli, 2017 str. 288)

Román dospěje ke šťastnému konci. Simon po řadě peripetií nalézá lásku, a co víc, je přijímán svým okolím přesně takový, jaký je.

2.2 Muffin a čaj – Theo Addair

Román nebinárního autora s pseudonymem Theo Addair Muffin a čaj vyšel v roce 2018. V příběhu sledujeme sblížení dvou dospívajících chlapců, Daniela a Cristiana, kteří tráví většinu svého času v pro českou kulturu netypickém prostředí internátní školy. Příběh je psán er formou, autor volí poměrně rovnocenné střídání pohledů obou chlapců, kdy každou z kapitol vnímáme prostřednictvím jednoho, nebo druhého chlapce. Chlapci jsou si v mnohém podobní, i proto je pro čtenáře těžší zorientovat se v tom, který z protagonistů je momentálním vypravěčem příběhu, což má za následek čtenářův zmatek a nutnost román číst velmi pozorně.

V příběhu se pomocí retrospekce a vzpomínek Daniela dozvídáme o šikaně, způsobené Danielovým coming-outem. *„To bylo dlouho jeho jedinou motivací. Oproti loňskému roku se však přidal ještě jeden důvod vrátit se na místo zamořené špatnými vzpomínkami a nočními můrami. Bláhový, pošetilý. Objektivně zcela nedůležitý. Daniela iracionální chování druhých mírně rozčilovalo, ale u sebe sama ho přímo přivádělo k šílenství. Jestli si na něčem zakládá, jestli existoval rys jeho osobnosti, na který byl hrdý, byla to jeho inteligence, jeho schopnost uvažovat. A přesto tenhle důvod zjevně nemínil jen tak opustit jeho mysl. Důvod to byl drobný, s medově zlatou kůží, neslušně dlouhými tmavými vlasy a živýma očima v barvě silné kávy.“* (Addair, 2018 str. 9) Od počátku příběhu je také čtenáři jasné, že v románu budeme sledovat trápení se Daniela láskou ke Cristianovi. Autor nám dopřává řadu možností pohlédnout mu do hlavy, a pro čtenáře tak není obtížné se vžít do situace, ve které se nachází a příběh s Danielem prožívat. *„Daniel si povzdechl. Měl by si tohle malé černovlasé neštěstí vyhnat z hlavy, čím dříve, tím lépe. Přinejmenším dříve, než ho začne vidat ruku v ruce s nějakou dívkou. Ne, že by mu nepřál, aby byl šťastný. Naopak. Ale to neznamena, říkal si, když zachmuřeně odměřoval chodbou dlouhými kroky, že bych se na to jeho štěstí potřeboval dívat.“* (Addair, 2018 stránky 20-21) Sledujeme tedy trápení se Daniela, který předpokládá, že objekt jeho zájmu, Cristian, je heterosexuál, a svou frustraci dává najevo přezíravým a odměřeným chováním vůči všem, včetně Cristiana, a na druhou stranu vstupujeme do myšlenek Cristiana a odhalujeme jeho pohled na Daniela.

„V myšlenkách neustále převracel a zkoumal tu nebetyčnou záhadu, tu spletitou šifru, ten nerozluštitelný kód, jímž byl Daniel Morgenstern. Rád by věděl, jestli ho někdo zná, opravdu zná. On sám byl svědkem jeho dvou zcela rozdílných stránek a stále měl problém je skloubit dohromady. Na jedné straně geniální student, nedotknutelný, povýšený, stavící se nad obyčejné smrtelníky a ignorující jejich úsměšky, vždy upravený, vždy nad věcí, mistr sarkasmu a ironie,

zosobnění nepřístupnosti a ledového klidu. Na druhé straně kluk, který na Kita trpělivě čekal v dešti, aby před ním nakonec utekl. Který, uvolněný ve spánku, bez svého věčného úšklebku a s pocuchanými vlasy, vypadal tak bezbranně.“ (Addair, 2018 stránky 43-44) Jak je z výše citovaných ukázek patrné, autorovi se nepodařilo vykreslit charakter postav natolik barvitě a osobitě, aby bylo čtenáři vždy jasné, který z chlapců zrovna hovoří. Jak již bylo zmíněno výše, to bohužel negativně ovlivňuje celý čtenářský zážitek.

Příběh graduje vyhlášením literární soutěže, které se oba protagonisté zúčastní a shodou okolností sepíše velmi podobně znějící soutěžní příspěvky. V důsledku společného zážitku s muffinem a čajem, který oba ve svých pracích zmiňují, dochází porota k přesvědčení, že se jednalo o jeden soutěžní příspěvek a tato domněnka zapříčiní nutnost obou postav dále spolupracovat v dalším kole. Chlapci tak spolu začínají trávit čas. Přirozeně tedy dochází ke sblížení hochů, kdy hlavně Cristian se snaží Daniela co nejvíce poznat a zajistit, aby se s ním cítil v bezpečí. „„Zkrátka je to jednodušší, když...“ krátce se odmlčel, jako by hledal slova, „... na sebe nevidíme. Totiž, neber si to nějak...“ Ale Kit se už chytil. Posadil se zpátky na zem, v Danielově zrcadlovém obraze. Krátce zaváhal a posunul se tak, že se oba dotýkali zády. „Takhle je to v pořádku?“ ujistil se, ale znal odpověď dřív, než ji uslyšel, protože Daniel se uvolnil a opřel se o něj. „V dokonalém. Děkuju.“ „Rádo se stalo. Vlastně to má něco do sebe, o někoho se opřít. Už jsem to dlouho nedělal. Takže taky děkuju.“ „Ty se ale nepotřebuješ opírat,“ namítl Daniel. Neznělo to hádavě, spíš přemýšlivě. Kitovi se to líbilo. Zdálo se mu, že se ho někdo snaží poprvé v životě doopravdy poznat, až do těch nejmenších hloupostí, co se mu líhnou v hlavě.“ (Addair, 2018 str. 91) Vzniká mezi nimi pouto, které z opatrného přátelství přerůstá v hlubší náklonnost. Čtenáři sledují postupné sblížení Daniela a Kita a jejich nesmělé pokusy o první letmé doteky.

„Mít se koho dotknout. Komu položit ruku kolem ramen, o koho si opřít hlavu, koho pevně stisknout. Prostě jen tak, bez důvodu, jenom proto, že má člověk radost, nebo je mu smutno. Pomaličku se narovnal, tak, aby měl Daniel čas udržet rovnováhu, a otočil se. Daniel se ani nepohnul. Možná to není dobrý nápad. Kit zaváhal, náhle přemožen nerozhodností. Když to nezkusíš, tak to nezjistíš, poručil si přísně. Než si to stihl zase rozmyslet, posunul se těsně k druhému chlapci a objal ho kolem ramen. Ten stále seděl jako socha, beze slova, bez hnutí, napětí z něj přímo vyzařovalo ve vlnách. „V pořádku?“ Kit spíš jen vydechl, než že by doopravdy promluvil, vyděšený vlastní opovážlivostí. „V pořádku. Všechno je v nejlepším pořádku.“ A jako kouzlem náhle bylo. Daniel si oddechl, jako by byl zadržoval dech, a uvolněně

se opřel. Kit se šťastně usmál a položil si hlavu na jeho rameno. Připadal si jako doma. Ne na nějakém konkrétním místě, spíš přesně tam, kde měl být.“ (Addair, 2018 stránky 99-100)

Přirozeným vývojem situace mezi oběma hochy také dochází na téma intimity ve vztahu, a přestože v knize nikde není explicitně vyjádřeno, že jsou oba homosexuálové, autor čtenáři nechává dostatek vodítek, aby mu bylo jasné, k jakému druhu vztahu mezi oběma chlapci postupně dojde. Intimita je popisována velmi citlivě a jemně, zaobaleně do množství signálů.

„... Proč si pokaždé sedáš na podlahu?“ „No, ty židle jsou děsně nepohodlné a na posteli by to vypadalo jako...“ Cristian se zarazil, podíval se na postel a pak usilovně upřel oči před sebe.

„Totiž, nevypadalo. Proč by to mělo vypadat... uhm, jakkoli. Bylo by to úplně normální. Není to tak, jako kdybys byl holka. Chci říct, jako kdybys byl ty holka. Vlastně... do háje.“ Připlácl si dlaně na obličej a schoval si ho na kolena. Ale tohle bylo zajímavé. Cristian se svou zlatohnědou kůží se obvykle nijak nápadně nečervenal, ale tentokrát to přímo bilo do očí. Daniel se snažil ovládnout cukající koutky. „Vypadalo by to jako něco jiného, než jako co to vypadá na podlaze?“ zeptal se nevinně. „Víš, slyšel jsem, že tyhle věci se dají dělat snad úplně všude. V posteli, na podlaze, na stole, ve sprše...“ „Nech toho,“ zamumlal Cristian do své skrýše a naslepo se po něm ohnal jednou rukou. Úplně mimo, ale Daniel schválně ukročil, aby se trefil alespoň do stehna. „Au!“ vyjekl, přemáhaje smích. Cristian byl jedním slovem kouzelný. „A pak taky nevím, v čem by to bylo jiné, kdyby byl jeden z nás holka, ať už tedy kdokoli.“ „No přece... kluk a holka,“ napověděl mu tlumeně Cristian, stále se schovávaje.

„Hmm?“ Teď už zvedl hlavu a komicky se nahoru na Daniela zamračil. „Mám ti tu vysvětlit motýlky a kytičky?“ zeptal se dotčeně. Daniel to nevydržel a rozesmál se. „Nemusíš, motýlku. Ale jistě ti neuniklo, že jsou i motýlci a motýlci. Nebo kytičky a kytičky.“ Cristian zaúpěl a zase se schoval. „Nemůžu uvěřit, že s tebou vedu tenhle rozhovor.““ (Addair, 2018 stránky 111-112)

Téma šikany je silným motivem, který se prolíná celým příběhem. Po dalším napadení spolužáky Daniel konečně prolamuje hradbu mlčení a snaží se Cristianovi vysvětlit, jaké k němu chová city. Oba hoši si uvědomují, že nechtějí o toho druhého přijít, i kdyby to mezi nimi mělo vždy zůstat jen na přátelské úrovni. Emoční sblížení chlapců je korunováno Cristianovým pozváním Daniela, aby strávil Vánoce s jeho rodinou. Na scéně se tak objevuje postava Cristianovy matky, která představuje chápavou a otevřenou moderní maminku, která má pochopení pro trápení svého syna a okamžitě se adaptuje na situaci, kdy jí dochází, jak je to se synovou sexuální orientací.

Společně strávené prázdniny hochy ještě víc sblíží a Cristian přestává věřit svému přesvědčení, že mezi ním a Danielem je pouhé přátelství, o čemž se snažil přesvědčit i maminku, které ale byla situace z pozice dospělé a zkušenější osoby hned jasná. Sledujeme Danielovo tápání ve vlastních citech, které je typické pro žánr Young Adult, symbolizuje první lásky, téma, se kterým se má čtenář snadno ztotožnit. Daniel je zmatený a ve svých citech ke Cristianovi nejistý a trápí se budoucností. „*Po prázdninách k sobě měli ještě blíž než dřív. Daniel se zarputile snažil nevyvozovat z toho žádné závěry, ale nemohl si pomoci. Tohle bylo víc než přátelství, nebo ne? Na druhou stranu ale méně než... Zkrátka nevěděl. Vzpomínal, jak přesvědčoval Teresu, že přesně vědí, na čem jsou. V těchto dnech si tím už zdaleka nebyl tak jistý. Pokaždé, když se mu Cristian stulil do náruče, když bojoval – a leckdy prohrával – s touhou ho políbit do vlasů, protože to bylo přeci nevinné, i když už nebyl poslední den prázdnin, lámal si hlavu nad tím, co je vlastně mezi nimi a kam to povede.*“ (Addair, 2018 stránky 213-214)

Když už to vypadá, že se vztah mezi oběma chlapci vyjasňuje, na scénu přichází Matěj, Cristianův spolubydlící, do kterého byl Cristian kdysi zamilovaný a připraví na Daniela scénu, ve které vyzná Cristianovi city a políbí ho. Jeho cílem je ublížit Danielovi, což se mu také daří, protože ohromený a zmatený Cristian nedokáže polibek neopětovat, i přesto, že na Matěje už dávno romanticky nemyslí. Daniel se v šoku uzavírá do sebe.

A tak se v příběhu opět dostává do popředí šikana Daniela, které je nyní nechtěným účastníkem i Cristian. Cristian se všemožně snaží dostat s Danielem po incidentu do kontaktu, aby mu vysvětlil, co přesně se stalo, aby přiměl Daniela jej vyslechnout. Ale zklamaný Daniel, poučen minulostí, se zatvrzuje a odmítá s Cristianem jakýkoli kontakt. Zoufalý Cristian se uchyluje k psaní vzkazů, kterými se snaží vysvětlit Danielovi situaci, a když si je odmítá přečíst, volí metodu kreslení drobných komiksů. Všemožně se snaží Danielovi vysvětlit nedorozumění, ke kterému došlo, omluvit se za příkoří, které mu nevědomky způsobil. I v těchto motivech je patrné jedno z častých témat Young Adult literatury – budování důvěry a překonání překážek ve vztahu.

Blížící se uzávěrka literární soutěže, během které měli oba hoši spolupracovat přiměje Cristiana pokusit se vysvětlit Danielovi situaci pomocí příběhu, který se rozhodne napsat za ně oba. Daniel po dočtení soutěžního příspěvku pochopí, že by měl Cristianovi umožnit vysvětlit, co přesně se stalo, přesto je stále odtažitý. Přesto, že se rozhodne s Cristianem sejít, zůstává Daniel obrněn chladem a nepřístupností. „*Tohle nebyl Dani stulený v ušáku u Kita doma,*

se šmouhou od čokolády vedle koutku pusy. Tohle byl Daniel Morgenstern v plné zbroji, školní stejnokroj čistoskvoucí a vyžehlený, pečlivě zbavený sebemenšího náznaku osobního výrazu, stejně jako obličej, který byl tváří neživé sochy.“ (Addair, 2018 str. 255)

Cristian nepřestává ve svém úsilí Daniela přimět mu naslouchat, a tak se čtenáři postupně dostává možnost dojít s oběma hochy do šťastného konce. Cristian učiní poslední zoufalý pokus, jak se Danielovi přiblížit a počká na něj v pokoji s hrnkem čaje a muffinem. Vyčerpáním omdlí, čímž Daniela vyděsí, ale nezmění to nic na faktu, že mezi oběma hochy dojde k usmíření. Nebýt Cristianovy vytrvalosti, rozhodně by příběh šťastně neskončil. *„Daniel najednou zvažněl, Kit ho bez přemýšlení chytil za ruku. Byla studená, ale jen trochu. „Copak je?“ „Já – chtěl jsem za tebou přijít sám, snad tisíckrát. Ale měl jsem hrozný strach... Pořád ho mám.“ „Já vím,“ přikývl Kit. „Taky ho mám. Ale přece nebudeme bez sebe jenom proto, že se bojíme, že bychom mohli, no. Být bez sebe.“ Daniel se slabě zasmál. „Jak to, že vždycky víš co říct?“ Jak nemít strach, pomyslel si Kit. Je to děsivá, neznámá cesta vedoucí kdo ví kam. Nevidíš ani za první zákrut a musíš klopýtat úplně naslepo. Položil mu ruce kolem krku a naklonil se, až se špičkami nosu skoro dotýkali. Skoro. „Protože vím, co chci,“ vydechl, aniž by uhnul pohledem. „A vím to naprosto jistě.“ Daniel se na něj díval, Kit nedokázal říct, jak dlouho, protože čas se zpomalil a plynul kolem nich jako med. Na palačinkách. A když Daniel konečně, konečně Kita políbil, bylo to jen trochu nevinné a chutnalo to jako první den prázdnin.*“ (Addair, 2018 stránky 267-268)

Následující epilog představuje oba hochy pět let od doby, kdy jsme je v příběhu opustili. Cristian odpromuje, Daniel je vyobrazen jako začínající učitel a oba jsou spolu šťastní. Své štěstí završují oznámením zásnub.

Autor tak zdánlivě v tomto bodě příběh ukončil. Přesto se čtenáři dočkali volného pokračování románu s názvem *Koláčky a spiklenci*. Ten jako by opomenul epilog knihy *Muffin a čaj* a navazuje letním dobrodružstvím Daniela a Cristiana, které plynule přechází v příběh odehrávající se v následujícím půl roce.

Dalším románem, kde se čtenáři mohou s touto velmi oblíbenou dvojicí setkat v podobě vedlejších postav je jedna z autorových dalších knih, která vyšla také pod záštitou nakladatelství Euromedia Group, a.s. a edice Yoli v roce 2021 s názvem *Supertajný seznam věcí*.

2.3 Červená, bílá a královsky modrá – Casey McQuistonová

Příběh, který obletěl svět. I tak by se s nadsázkou dala popsat další námi zvolená kniha s tematikou vztahu dvou dospívajících chlapců. V příběhu Casey McQuistonové sledujeme trend v moderní próze pro dospívající nazvaný „hate-to-love“ romantika, volně přeloženo romantický příběh založen na prvotních antipatiích či nenávisti obou protagonistů. Tento typ příběhu je velmi populární, proto není divu, že se objevil i v souvislosti se stejnopohlavním ústředním mileneckým párem.

Když se oba hlavní hrdinové dostanou na titulní stránky všech bulvárních časopisů kvůli rvačce, nenapadne jejich novinové agenty nic lepšího než přijít s historkou, že jsou oba velmi dobří přátelé. A tak jsou nuceni spolu trávit spoustu času, a původně pouze formální přátelství pro noviny začíná přerůstat v opravdové přátelství. Britský korunní princ Henry a Alex, syn prezidentky Spojených států Amerických, najednou zjišťují, že vzájemná počáteční antipatie ustupuje něčemu mnohem silnějšímu, něčemu, na co ani jeden z nich není připraven. A tak v příběhu sledujeme rodící se vztah založený na dlouhých nočních telefonátech, nesčetných mailech a zprávách, který oba hrdinové před okolím tají ze strachu, aby neohrozili probíhající prezidentské volby či pověst královské rodiny. „„*To není tvůj obvyklý výraz, patřící e-mailům od Zahry,*“ řekne Nora, zvědavě nakukujíc přes jeho rameno. *Loktem ji odstrčí. „Pořád se tak připitoměle usmíváš, když se díváš na mobil. Komu píšeš?“ „Vůbec nevím, o čem mluvíš. A nikomu,*“ odvětlí Alex. *Na obrazovce v jeho dlani lze přečíst zprávu od Henryho: Na světově nejnudnějším setkání s Philipem. Nenech tisk o mě psát lži, když se tu škrtním v kravatě.*“ (McQuiston, 2019 str. 71) – překlad autorky²³.

I to jsou jedny z důvodů, proč si Alex ani Henry zpočátku nechtějí připustit, co k sobě cítí. Vyjasňování si citů je koneckonců jedním z klíčových motivů knihy, kdy dochází k mnoha nedorozuměním jen proto, že se Alex i Henry snaží naplňovat představy společnosti o tom, jak se chovat. „*Alex si opět nemůže pomoci, aby se smál. „Jasně, protože je to tak těžké, jít na rande, když jsi princ.*“ Henry pohlédne dolů na Alexe. „*Byl bys překvapený.*“ „*Jak? Nejsi zrovna typ, kterému se nedostává příležitosti.*“ Henry se na něj nepřestává dívat, vydrží zírat o dvě sekundy déle, než je vhodné. „*Možnosti, které bych rád...*“ řekne, tahaje slova. „*Nezdají*

²³ “That’s not your emails-from-Zahra face,” Nora says, nosing her way over his shoulder. He elbows her away. “You keep doing that stupid smile every time you look at your phone. Who are you texting?” “I don’t know what you’re talking about, and literally no one,” Alex tells her. From the screen in his hand, Henry’s message reads, In world’s most boring meeting with Philip. Don’t let the papers print lies about me after I’ve garroted myself with my tie.”

se být jakoukoli možností. “ Alex zamrká. „Co?“ „Říkám, že jsou ... lidé ... kteří mě zajímají,“ řekne Henry, otáčeje tělo k Alexovi, špičatostí, jako by to něco znamenalo. „Ale neměl bych je přesvědčovat. Alespoň ne v mé pozici.““ (McQuiston, 2019 str. 107) – překlad autorky²⁴

V knize sledujeme uvědomování si Alexovy sexuální orientace. Alex, na rozdíl od Henryho, v sobě nemá tak jasnou představu o své homosexualitě a zpočátku je náklonností k Henrymu zaskočen a bojí se ji přijmout. Postupně však zjišťuje, že tato náklonnost není žádným výplodem jeho přebujelé fantazie a že její náznaky může vystopovat hluboko do období před oním skandálním incidentem, který nakonec oba chlapce svedl dohromady a přiměl je spolu trávit stále více času. „Miluje Henryho, a to není nic nového. Propadal lásce k Henrymu roky, pravděpodobně od doby, kdy jej poprvé uviděl na lesklých stránkách časopisu J14, a téměř jistě od doby, kdy Henry Alexe přišpendlil k podlaze komory se zdravotními zásobami a řekl mu, ať sakra sklapne. Tak dlouho. Tak hodně.“ (McQuiston, 2019 str. 257) – překlad autorky²⁵ Po tomto prozření si Alex začíná všimnout, že mu Henry city opětuje a ze zprvu pro novináře iniciovaných setkání, na kterých mají předstírat přátelství se velmi brzy stávají vítané příležitosti, jak být druhému nablízku. Oba chlapci si uvědomují, že k sobě mají velmi blízko, a v momentě, kdy se v bulváru objeví přepisy a fotky jejich soukromé mailové i telefonické komunikace, ze kterých je patrné, že k sobě oba hoši mají blíže než jako pouzí přátelé, rozhodnou se potvrdit oficiálnost jejich vztahu. „„Počkej,“ řekne Alex. „Ptáme. Hm. Ptáme se oba na tu stejnou věc?“ „To záleží. Chtěl ses mě zeptat, jestli chci říct pravdu?“ „Jo,“ odpoví Alex, přemýšleje o tom, že jeho klouby musí být už úplně bílé, jak drží mobil. „Jo, chtěl.“ „Tak jo.“ Neznatelný výdech. „Chceš to?“ Henry hned neodpoví, ale jeho hlas je vyrovnaný. „Nejsem si jist, že bych si to teď zvolil, ale už je to venku a... nebudu lhát. Ne o tomto. Ne o tobě.““ (McQuiston, 2019 str. 338) – překlad autorky²⁶ Z ukázky je patrné,

²⁴ “Alex can’t help laughing again. “Right, because it’s so hard to get a date when you’re a prince.” Henry cuts his eyes back down to Alex. “You’d be surprised.” “How? You’re not exactly lacking for options.” Henry keeps looking at him, holding his gaze for two seconds too long. “The options I’d like...” he says, dragging the words out. “They don’t quite seem to be options at all.” Alex blinks. “What?” “I’m saying that I have ... people... who interest me,” Henry says, turning his body toward Alex now, speaking with a fumbling pointedness, as if it means something. “But I shouldn’t pursue them. At least not in my position.””

²⁵ “He loves Henry, and it’s nothing new. He’s been falling in love with Henry for years, probably since he first saw him in glossy print on the pages of J14, almost definitely since Henry pinned Alex to the floor of a medical supply closet and told him to shut the hell up. That long. That much.”

²⁶ ““ Hang on,” Alex says. “Are we. Um. Are we both asking the same thing?” “That depends. Were you going to ask me if I want to tell the truth?” “Yeah,” Alex says, and he thinks his knuckles must be white around the phone. “Yeah, I was.” “Then, yes.” A breath, barely. “You want that?” Henry takes a moment to respond, but his voice is level. “I don’t know if I would have chosen it yet, but it’s out there now, and ... I won’t lie. Not about this. Not about you.””

že k rozhodnutí oba hoši dospěli vlivem situace, ke které nemělo dojít, že by si sami takovou formu zveřejnění svého vztahu nevybrali, ale postavili se k článkům, které je označily za pár, čelem.

S tímto rozhodnutím také souvisí přiznání odlišné sexuální orientace nejbližším, a hlavně Henry má obavy, jak jeho aristokratická tradiční rodina situaci přijme. Oba hoši najdou oporu hlavně ve svých matkách, což je hlavně u Henryho velmi zajímavým dějovým obratem, neboť v průběhu celého příběhu máme o jeho matce jen velmi málo informací a může se tak jevit jako nedůležitá postava. Avšak, nakonec je to ona, kdo do děje přináší nečekaný zvrat v podobě procitnutí z jisté apatie vůči všemu a všem a poskytnutí bezmezné podpory Henrymu i Alexovi. „„Mami, toto je Alex,“ řekne Henry a dodá, jako by to snad nebylo očividné, „můj přítel.“ Otočí se k Alexovi, který si upřímně není jistý, co od ní má očekávat, ale přitiskne ho k sobě a také ho políbí na tvář. „Bea mi řekla, co jsi pro mého syna udělala,“ řekne s pronikavým pohledem. „Děkuji.“ (McQuiston, 2019 str. 349) – překlad autorky²⁷

A tak, s veškerou podporou rodiny, po roce neustálého hlídání se, boje s bulvárem a sebou samými, přichází možnost, jak se Alex může vrátit do prezidentské kampaně své maminky i přesto, nebo právě proto, že společnost zná pravdu o něm a jeho vztahu s Henrym. „Je čas. Byl to jeden dlouhý, dlouhý rok učení se Henryho zpaměti, učení se o sobě, učení se tomu, kolik se toho ještě zbývá naučit, a právě tak je nyní čas vyjít tam a stanout na pódiu a vše sebevědomě prohlásit za fakt.“ (McQuiston, 2019 str. 371) – překlad autorky²⁸

Britská i americká společnost se projeví jako velmi tolerantní a podporující, čtenáři je jasné, že příběh spěje ke smírnému šťastnému konci, přesto nelze říci, že by byl prvoplánově zaměřen na vykreslení jasné a krásné a milující budoucnosti obou hlavních hrdinů. Oba bojují s předsudky, které mají v sobě, které mohou projevovat ostatní, snaží se přijít na to, jakým způsobem mohou být spolu tak, aby nemohlo dojít k mediálnímu skandálu. Jednou z nejtěžších zkoušek je návrat obou chlapců k povinnostem, které mají vůči svým zemím.

Čtenáři se mohou ztotožnit s hochy a jejich vztahem na dálku, který není nikdy jednoduchý, natož, když pochází z odlišných časových pásem a jsou představiteli vládnoucích světových velmocí. Příběh ovšem dostává tradici romantické komedie, kde čtenář očekává

²⁷ ““Mum, this is Alex,” Henry says, and adds, as if it’s not obvious, “my boyfriend.” She turns to Alex, and he’s honestly not sure what to expect, but she pulls him toward her and kisses his cheek too. “My Bea has told me what you’ve done for my son,” she says, her gaze piercing. “Thank you.””

²⁸ “It’s time. It’s been one long, long year of learning Henry inside and out, learning himself, learning how much he still had to learn, and just like that, it’s time to walk out there and stand at a podium and confidently declare it all as fact.”

šťastný konec, a autorka realisticky vykresluje možnost, jak k němu dospět. Nechává oba hlavní hrdiny dostát svých povinností, „*Dnes se Henry vrací do Londýna. Dnes Alex nastupuje zpět na dráhu kampaně. Musí zjistit, jak to vše zvládnout, jak milovat jeden druhého ve všednodennosti.*“ (McQuiston, 2019 str. 385) – překlad autorky²⁹, zároveň příběh neustále popohání k víře v společnou budoucnost a nenápadnými situacemi nutí čtenáře přemýšlet nad reálnými možnostmi, jak by takový vztah mohl fungovat a jak by v ideálním případě společnost měla reagovat.

To je patrné například ke konci příběhu, kdy po oficiálním oznámení, že oba hoši tvoří pár, dochází v Anglii k tradičnímu focení nového královského páru, který je oproti zvyklostem v příběhu reprezentován dvěma muži. „*Způsob, jakým se na těch fotkách na něj Henry díval, je tak něžný, tak otevřeně milující, že dívat se na ty fotky pohledem třetí osoby téměř přimělo Alexe odvrátit pohled, jako by zíral na Slunce. Henryho jednou nazval hvězdou. To není dostatečně zářivé.*“ (McQuiston, 2019 str. 399) – překlad autorky³⁰

Casey McQuistonová tak dle nás dokázala nastínit možnosti, jak se popasovat s netradiční situací, modeluje idealizovanou verzi možnosti přijetí vztahu společností, která může být žáky velmi snadno přijata, pochopena a kladně hodnocena. Opět akcentujeme, že není cílem poukazovat na to, že se v textu objevují homosexuální partneři, ale interiorizovat přijetí takových textů jako normálních, přirozených a nevzbuzujících kontroverzi. Konečně, příběh obou hochů je primárně příběhem zakázané lásky, kterou známe již od dob Shakespeara Romea a Julie. Ve čtenáři vyvolává příjemný pocit, že láska překoná jakékoli překážky a stojí za to o ni bojovat. „*Dav ho vtiskne zpět Henrymu do náruče a po tom všem, po všech těch emailech a SMSkách a měsících na cestách a tajných rande a nocích čekání, celé to náhodou-se-zamilování-do-svého-úhlavního-nepřítele-v-tu-nejhorší-možnou-dobu, to dokázali. Alex řekl, že to dokážou – on to slíbil. Henryho úsměv je tak široký a zářivý, až má Alex pocit, že se jeho srdce roztrhne snahou udržet si tento moment, tu kompletnost, tisíce let historie bobtnající v jeho hrudním koši.*“ (McQuiston, 2019 str. 414) – překlad autorky³¹

²⁹ “Today, Henry goes back to London. Today, Alex goes back to the campaign trail. They have to figure out how to do this for real now, how to love each other in plain sight.”

³⁰ “The way Henry’s looking at him in the picture is so affectionate, so openly loving, that seeing it from a third person’s perspective almost makes Alex want to look away, like he’s staring into the sun. He called Henry the North Star once. That wasn’t bright enough.”

³¹ “The crowd pushes him back into Henry’s chest, and after absolutely everything, all the emails and texts and months on the road and secret rendezvous and nights of wanting, the whole accidentally-falling-in-love-with-your-sworn-enemy-at-the-absolute-worst-possible-time thing, they made it. Alex said they would-he promised. Henry’s smiling so wide and bright that Alex thinks his heart’s going to break trying to hold the size of this entire moment, the completeness of it, a thousand years of history swelling inside his rib cage.”

2.4 Tamařino souhvězdí – Anna Musilová

Román Anny Musilové vyšel v roce 2019 v nakladatelství Euromedia Group, a. s., v edici Yoli. Autorka debutovala roku 2018 psychotrillerem *Černooká*. Nyní se představuje v příběhu sedmnáctileté Olivie – Liv, která se toužila stát fotografkou, ale po nepřijetí na vysněnou fotografickou školu se rozhodne vyhovět přání otce a nastoupí ke studiu na právnické fakultě. Bydlí se svou nejlepší přítelkyní Johanou v pronajatém bytě v Praze, a během studia si přivydělává práci v kavárně *Jiný kafe*, kde se jednoho dne seznamuje se záhadnou zákaznicí Tamarou.

Tamara se stává stálou zákaznicí kavárny. Liv o ní přemýšlí jako o „neznámé“. Puzením vášně se rozhodne vrátit se k fotografování a jednou z prvních fotek, kterou udělá, je fotografie neznámé. *„Mohla tu stát jako u výkladní skříně a dívat se na ni celé věky. Vlasy se trochu vlnily a padaly do čela, ale ne tolik, aby zakryly oči. Loket měla položený na opěradle, ukazováčkem si jemně podpírala bradu, na levém stehně odevzdaně ležela otevřená kniha, jako by toužila po její pozornosti. Světlo se proměnilo, západ slunce částečně překryl ruch města, co se jinak zrcadlil v okně, a do kavárny bylo trochu líp vidět. Zhluboka se nadechla a zmáčkla spoušť. Závěrka se ve zlomku vteřiny otevřela a zase zavřela. Mrknutí oka, a byla navěky lapená v uplynulém okamžiku. Mrknutí oka, a dívala se přímo na ni.“* (Musilová, 2019 stránky 24-25)

Liv o Tamaře neustále přemýšlí, její okouzlení neznámou ženou sledujeme od začátku příběhu pomocí toku myšlenek, ve kterých se zaobírá jednou ze svých velkých vášní, a sice fotografováním, ke kterému se vlivem setkání s neznámou opět vrátí. *„S ní to ale bylo jiné. Někde v hloubi duše věděla, že se rozhodla vyfotit ji už dávno, před týdny, kdy si jí všimla poprvé, jen neměla odvahu. A nevěděla, proč ji sebrala zrovna teď. Možná za to mohlo střetnutí ve dveřích, napětí strun, to, jak na ně zahrála, fakt, že ji chtěla mít při sobě aspoň nějak, aby ten pocit mohla kdykoli znovu vyvolat, kdyby...“* (Musilová, 2019 str. 26)

Tou dobou se Liv rozhodne pořízenou fotografií Tamary sdílet na sociálních sítích s popiskem *Angie*, protože stále nezná Tamařino jméno a dostane se jí uznání od předního pražského fotografického instagramového profilu, který jí vrátí měsíce ztracenou naději na splnění si snu. Její návrat k focení neujde zvědavé kamarádce Johaně, která svými všetečnými otázkami přiměje Liv přemýšlet o důvodu, proč si k návratu k focení zvolila právě tuto neznámou ženu. A tak se čtenář poprvé dozvídá pravdu, která mu musí být jasná

od počátku, a sice, že se Liv líbí. Důležitým momentem pro následující tok příběhu je právě Livino uvědomění si, že se jí líbí žena, a že to dokáže přiznat sama sobě. „*První myšlenka, která vytane člověku na myslí hned po tom, co mu někdo položí otázku na tělo, je většinou upřímná. Pak ji pročešeme filtry, jako jsou strach a pochybnosti, co by si ten druhý pomyslel, až z nás nakonec vyjde hodně pokroucená verze toho, co opravdu chceme říct. Líbí se mi. To bylo první, co Liv napadlo, a už to chtěla říct nahlas, když se v ní slova najednou zasekla. Tentokrát nešlo ani tak o to, že by se to Johaně bála přiznat, ale vůbec poprvé to přiznala sama sobě.*“ (Musilová, 2019 str. 40)

Tento moment příběhu se může čtenáři jevit možná kýčovitým, na druhou stranu je tu skutečnost, že se dospívající ženě líbí jiná žena předestřena jako fakt, autorka nezabíhá do sladkých úvah, jaké bychom od dívčího románu mohly v této chvíli očekávat. Poznání o sexuální orientaci hlavní hrdinky tak přichází formou konstatování skutečnosti a dále není hlouběji rozvíjeno. Máme za to, že přesně takovým způsobem by texty s tematikou homosexuálně orientovaných vztahů měly vypadat a že při předkládání těchto textů žákům není třeba zveličovat moment uvědomění si hrdinovy sexuální orientace. Domníváme se, že tím nenásilnou formou přijmeme toto téma jako normální, což je také jedním z důvodů, proč se v této práci zaobíráme takto tematizovanými texty.

První schůzka obou žen proběhne v přátelském, přesto lehce rozpačitém duchu, čtenář se dozvídá o Tamaře více informací a sleduje, jak Liv propadá zamilovanosti. „*Liv se zasmála a pomyslela si, že tím pádem jí musí být lehce přes třicet. Třicet jedna, třicet dva možná? I když vypadala mladší. Bezděky si odpočítala věkový rozdíl mezi nimi a přidala fakt, že jsou obě ženy. Nevěděla, k jakému výsledku se snažila dobrat, ale měla neodbytný pocit, že ta rovnice z nějakého důvodu nevychází.*“ (Musilová, 2019 str. 54) V příběhu postupně sledujeme, jak mezi oběma ženami vzniká přátelství a jeho přerod ve vztah, který oběma ženám změní život. Ovšem Tamara si udržuje odstup, čímž staví hlavní hrdinku do typické pozice z dívčích románů, kdy se dospívající dívka trápí neopětovanou láskou k druhé osobě, která o ni zpočátku nejeví milostný zájem.

Postava Tamary je po celou dobu příběhu velmi záhadná, což je do jisté míry určitě způsobeno stylem vyprávění příběhu, kdy čtenář má pouze ty informace, které pochytil hlavní hrdinka – autorka využívá metodu personálního vypravěče, kdy hlavní postavou, která zprostředkovává příběh, je Liv, takže známe její myšlenkové pochody, ale nevíme víc než ona.

Je to právě Tamara, kdo iniciuje další setkání s Liv. A tím setkáním se začne mezi oběma ženami budovat vztah. Liv je jasné, že nezůstane pouze u dvou setkání, že touží po dalším. Postupně Tamaru blíže poznává, dá se říct, že se z nich tímto setkáním stávají přítelkyně. Během rozhovoru obou žen přirozeně dojde na téma fotografie Tamary, kterou zajímá, proč si Liv zvolila pro vyfocení právě ji. Liv vysvětluje, že jí Tamara přišla jiná, a její jinakost může působit i na čtenáře v důsledku odpovědi, kterou Liv přiměje o ní přemýšlet. „*„Jiná v dobrém,“ pousmála se a zakroužila vínem ve skleničce, chvíli si červenou tekutinu prohlížela, ale nenapila se. Zdála se pohroužená hluboko ve vlastních myšlenkách a Liv měla pocit, že to musí ještě nějak vysvětlit, aby pochopila přesně, jak to myslela. Jenomže nevěděla jak, aby to neznělo pateticky. Viděla jsem se v tobě, přesto jsi mi připadala svá, nenapodobitelná, neopakovatelná. A jak svá? Jako černý písek na islandských plážích, co se vlastní temnoty neděsí. Bouře, která se z bezpečí domova zdá krásná, ale tančit se v ní neodvážíš. Jako hvězda, co se zdálky podobá milionům jiných, ale kdybys přišla blíž, zjistíš, že je jedinečná, že jsi žádnou takovou neviděla a nikdy znovu neuvidíš. Jenže co když už dávno patříš k souhvězdí? ptala se sama sebe a ticho mezi nimi se prodlužovalo.*“ (Musilová, 2019 str. 73)

Liv k Tamaře v myslí promlouvá od začátku jako k přítelkyni, čtenář tedy dokáže pochopit, jak důležitou osobou se Tamara pro Liv stala. Tamařiny pocity může čtenář interpretovat například na základě SMS zprávy, kterou Liv po setkání s Tamarou obdrží: „*„Díky za večer.“ A za pár vteřin další. „Doufám, že tě zase brzy uvidím.“ V břiše ucítila zvláštní zachvění – někdo zase zabrnkal na struny.*“ (Musilová, 2019) Čtenáři je jasné, že i Tamara si společný čas s Liv užila, ale autorka nás stále nechává tápat v otázkách, jaký vztah mezi oběma ženami panuje.

Livino zamilování se do Tamary tak můžeme sledovat v kontrastu s vlastními úvahami o tom, jak to asi cítí Tamara, a tím máme možnost se jako čtenáři identifikovat s postavou Liv. Proto nás nemůže překvapit její nutkání o jakémkoli novém životním milníku informovat Tamaru, jak to dokládá například situace, kdy je Liv nabídnuto nafocení propagačních fotografií kavárny, ve které pracuje. „*Měla nutkání napsat o tom Tamaře. Přestože šlo o drobnost, po událostech dnešního dne jí to připadalo jako úspěch, o který se chtěla podělit. Nebo jí má zavolat? Chtěla slyšet její hlas. Možná by ji sem mohla pozvat na kafe. Ale ne, ještě to není ani den, co se rozloučily, je moc brzo na to, vidět se znovu.*“ (Musilová, 2019 str. 87) Tyto úvahy budou dospívajícím jistě známé, každý je zažil při prvním či dalším novém zamilování. Autorce se povedlo vykreslit tyto matoucí pocity přesvědčivě a uvěřitelně. Je namístě podotknout,

že kniha dále nijak neklade důraz na skutečnost, že se hlavní hrdinka zamilovala do ženy, ale její zamilování popisuje naprosto přirozeně a jasně. Opět zde implikuje čtenářovo přijetí homosexuálně orientované lásky jako faktu, který není třeba obhajovat, rozporovat ani nijak dále objasňovat.

Liv se snaží iniciovat další setkání s Tamarou a k jejímu úžasu Tamara s návrhem sejít se souhlasí. Navíc dochází mezi oběma ženami k průlomovému okamžiku, kdy Tamara přirozeně, byť nečekaně, během rozloučení se vtiskne Liv políbek na tvář. Zde už není pochyb o vzájemných citech mezi oběma ženami. Následují další schůzky a telefonická komunikace Liv a Tamary, které autorka zmiňuje jen okrajově, ale posiluje jimi dynamiku příběhu. Čtenář je neustále informován o vývoji vztahu mezi oběma ženami na pozadí událostí z běžného každodenního života Liv.

Přesto Tamara zůstává pro čtenáře i Liv záhadou, nevíme o ní vlastně nic, vždy se zjeví, prozáří Liv život, naplní ho nadějí a radostí, a pak zase na pár desítek stránek zmizí a ve čtenáři i Liv tak zanechává pocit prázdna, nevyplněnosti, spousty otázek. Kdo je? Jaký vztah má v Liv? Kdy se opět objeví na scéně?

Tím se autorce velmi dobře daří udržovat napětí v příběhu a nám jako učitelům tak text nabízí širokou škálu možností, jak s ním se žáky pracovat. Zde to zmiňujeme hlavně proto, že v této práci tvoříme jeden pracovní list ke každé knize, tudíž vybíráme pouze určité motivy knihy, které zpracováváme, a rádi bychom předešli domněnkám, že příběhy víc nenabízejí.

V příběhu Liv sledujeme také dvojí pohled na vypořádání se s informací, že je lesba. Livina maminka představuje morální a emocionální podporu, chápavou a připravenou vyslechnout, utišit, porozumět. Oproti tomu táta Liv reaguje zpočátku velmi negativně, autorka jeho prostřednictvím uvádí mnohé ve společnosti zakořeněné předsudky a představy o stejnopohlavních párech, jako například, že si touto láskou lidé zkazí život, že takový vztah není normální. Čtenář ale může z jeho reakce vytušit i strach rodiče o dítě. Strach z nepřijetí, odmítnutí, který je podnícen vlastní představou o správném průběhu života.

Po dalších schůzkách s Tamarou, kdy se Tamara stále Liv myšlenkami jako by ztrácí, se Liv odhodlá svěřit se svými pocity nejbližší přítelkyni, se kterou sdílí byt. Přirozeně má obavu z její reakce, kterou ještě víc podpořila výbušná a nepodporující reakce vlastního otce, ale tyto obavy se ukáží být zbytečné. Dospívající Johana přijme novinku s klidem a přirozeností, jako něco naprosto normálního a její odpověď můžeme vnímat jako model, jakým by bylo dobré se řídit při přemýšlení o této problematice. Z našeho pohledu je Johana

symbolem pochopení, důvěry a respektu. Je to právě ona, které se Liv svěřil s tím, že Tamaru asi miluje, stejně jako se svými pochybnostmi o tom, jak to vše cítí Tamara. V textu tak poprvé přímo zaznívá slovo lesba. „*„Jako lesba? Ty se to bojiš říct, jako kdybys mluvila o tom-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit.“ Klasická Johana. Jak se někdy mohla bát svěřit zrovna jí? „Nemusí být. Ani ty nemusíš být. Teda, ne že by to nebylo jedno, ale podle mě se můžeš zamilovat prostě do člověka.“ Setkání duší. Skoro slyšíš, jak to cvakne. „Všichni jsou posedlí nálepkováním. Lesba, gay, hetero, bisexuál, vynechala jsem něco? Vytetujte si to třeba na čelo. Za tím vším jsme ale všichni prostě lidi, co se občas zamilují do jiných lidí, z důvodů, který nedokážeš pojmenovat. Takže i kdyby nebyla na holky, neznamena to, že nemůže být na tebe,“ řekla a pak si povzdechla.“ (Musilová, 2019 str. 151)*

Johanin přístup ke vztahu Liv a Tamary jeví velkou dávku vspělosti a předkládá čtenáři názor, se kterým se lze ztotožnit. Johana se tak spolu s Livinou maminkou stává další postavou příběhu, která vyjadřuje pochopení a bezpodmínečnou lásku. Určitě na ni lze nahlížet jako na ztělesnění důležitosti přátelství a důvěry, což je téma, které věříme, že je dospívajícím čtenářům také velmi blízké a dá se s ním ve třídě pracovat.

Po této konverzaci mezi Liv a Johanou dochází k výraznému posunu ve vztahu Liv a Tamary. Dalo by se říci, že začnou tvořit pár, tráví spolu čas, poznávají se a Liv se Tamaře stále více otevírá, přestože si Tamara udržuje odstup. Liv prožívá svou lásku v plné síle, se všemi strachy, pochybnostmi a nejistotami. „*Liv zavrtěla hlavou a snažila se, aby jí zuby nezačaly drkotat o sebe. Bylo jí tak akorát, jen byla příšerně nervózní. Z Tamary, z téhle chvíle, z nich, když byly spolu. Protože to bylo nádherné a děsivé, bylo to všechno, co kdy hledala a co se bála ztratit. „Já mám strach,“ řekla, když se rty už skoro dotýkaly, a cítila, jak se Tamara odtáhla, o kousíček tak malý, že by to nikdo třetí nepostřehl. „Mám strach, že tohle bude hrozně bolet. Jednou,“ dodala.“ (Musilová, 2019 stránky 160-161)* Tato pasáž dává tušit, že se opět nebude jednat o knihu s typickým šťastným koncem. Čtenář je v náznacích po celou dobu upozorňován na to, že příběh neskončí tak romanticky, jak by mohl očekávat. Přesto autorka dokáže čtenáře natolik strhnout, že nepřemýšlí o tom, že kniha jednou musí skončit. A tak, když Tamara jednoho dne nedorazí na místo setkání a na Liviny zprávy odpoví jen strohým „*Už to nejde. Nemůžeme se vidat. Neptej se proč. Prostě na mě zapomeň.*“ (Musilová, 2019 str. 180) je čtenáři i Liv jasné, že tato etapa jejího života je u konce.

Období po rozchodu je v knize popsáno velmi citlivě, ale plasticky, čímž autorka opět dokazuje, že se dokáže velmi dobře vcítit do pocitů dospívající a předat je čtenáři. Liv se stahuje

sama do sebe, odmítá jíst, nemůže spát, přestává chodit do školy a trápí ji spousta nezodpovězených otázek. Zjištění, že je Tamara vdaná je vyústěním Liviny zoufalosti, a tak příběh spěje k nevyhnutelnému. Tamara Liv kontaktuje, aby jí vše vysvětlila, ale Liv je jasné, že už není o čem hovořit a celý vztah pro ni skončil. „*Zavrtěla hlavou. „To nedokážu. Předstírat, že se mezi námi nikdy nic nestalo. Nezvládmu tě mít jen tak napůl, abych tě neztratila úplně. Budeme se trápit obě, protože já vždycky budu chtít víc,“ řekla, a zároveň si nebyla schopná představit, jakou by to víc za daných okolností mělo mít podobu. Tamara měla vlastní život, a byla jen otázka času, kdy v něm Liv začne být jednoduše přebytečná. Nic víc než to, co mají, co měly, prostě není. Jako by celou dobu kráčely slepou ulicí. Alternativní cesta neexistovala. Musely se vrátit zpátky. Začátek, který znamená konec. Konec, když ještě nic doopravdy nezačalo.*“ (Musilová, 2019 str. 211)

Rozchod v knize přináší učitelé další řadu témat, se kterými by šlo ve výuce pracovat, ať už se jedná o zpracovávání smutku, získání zkušenosti s rozchodem, či náhled na možnosti, jak se za dané situace zachovat. Rozchod je popsán velmi autenticky a jeho přítomnost v knize odráží realitu života. Autorka postihuje dobu smutku po rozchodu, vnitřní pocity hlavní hrdinky, a její postupné smiřování se s nastalou situací. Liv si postupně prochází všemi fázemi bolesti, smutku, naštvání a lítosti z rozchodu až ke konečnému smíření se a přijetí situace. K tomu jí dopomáhá přijetí na školu v Edinburghu, kde může studovat fotografování. Celou svou pozornost upíná k práci a vidině stěhování do cizí země. S postupem času na Tamaru myslí čím dál méně, přesto je jasné, že zapomenout na ni nikdy nedokáže. Důležité je, přestat o ní přemýšlet. „*„Ale myslíš na ni přece.“ Neodpověděla, protože odpověď byla zřejmá. Myslela na ni neustále. A ještě dlouho to tak mělo zůstat. Ale rozhodla se, že se bude snažit myslet na ni s každým probouzením o trochu méně. Nechtěla zapomenout úplně. To nedokáže nikdy, s tím už se smiřila dávno. A po tom, co se viděly naposledy, si uvědomila, že zapomenout vlastně ani doopravdy nechce. Nelituje citů, které k ní chovala. Ale nechat ji pomalu odejít z hlavy, kousek po kousku, to bylo něco, co udělat musela.*“ (Musilová, 2019 str. 310)

Liv začíná nový život v Edinburghu, který autorka mapuje v průběhu celého příběhu s pomocí deníkových záznamů, které si píše. A tak se příběh cyklicky uzavírá a vrací na začátek.

Tyto deníkové záznamy předcházejí každou kapitolu příběhu a nutí tak čtenáře být neustále ve střehu, co se časoprostoru příběhu týče. Zároveň také čtenáři poskytují určitou nápovědu o tom, jakým směrem příběh vyústí. Učiteli naopak tyto deníkové záznamy mohou poskytnout náměty pro další práci s textem.

Epilog, odehrávající se přibližně šest let po ostatních událostech příběhu, který nám autorka zprostředkovává očima Tamary, vysvětluje čtenáři název knihy *Tamařino souhvězdí*. Dozvídáme se v něm, že se z Liv stala úspěšná fotografka. „*Byla menší, než všechny ostatní, skoro jako by sem ani nepatřila. Měla na ní sklopený pohled a uhlazovala si pramen vlasů za uchem. Jmenovala se Tamařino souhvězdí, a víc u ní napsané nebylo. Nejdřív to nechápala, ale pak jí došlo, k čemu Liv odkazuje. Byly rozostřené, přesto se vyjímaly zřetelně. Tři tečky na její klíční kosti.*“ (Musilová, 2019 str. 317)

Opustit myšlenky na ty, kteří v našich životech už nejsou, ale kdysi bývali jeho nedílnou součástí je bolestivý a dlouhodobý proces, který autorka v knize velmi citlivě a realisticky popisuje. Téma překonání bolesti z rozchodu je dalším nosným prvkem příběhu, se kterým lze v rámci práce s touto knihou ve škole se žáky pracovat. K jejímu zpracování lze využít právě deníkové záznamy, o kterých jsme hovořili výše.

2.5 Poprvé a rozhodně ne naposledy – Hugo Hartman

Pátou zvolenou knihou je debutový román českého spisovatele Huga Hartmana *Poprvé a rozhodně ne naposledy*. V souvislosti s ostatními tituly se jedná o nejnovější knihu, která se zaměřuje na námi zvolenou tematiku. Román *Poprvé a rozhodně ne naposledy* vyšel roku 2022 v nakladatelství Euromedia Group, a.s., konkrétně v námi již výše zmiňované edici Yoli.

Román přináší příběh šestnáctileté Bedřišky, která přijíždí do malého městečka, ve kterém trávila letní prázdniny u babičky, na dědečkův pohřeb. Seznamuje se zde se zajímavou místní rebelkou, Horákovou a brzy propadá jejímu kouzlu. Horáková jí pomáhá překonat smutek ze ztráty milovaného dědečka a postupně se pro Bedřišku stává velmi důležitým člověkem v životě. „*V devět jsem vstala a šla do koupelny. Oblékla jsem si na sebe ten růžový skvost po mámě a ve skřínce nad umyvadlem jsem vystrachala parfém. Byl vyčichlý, ale posloužil. Zkoumala jsem se v zrcadle a ani mi nedocházelo, že se chystám na rande.*“ (Hartman, 2022 str. 29)

Sledujeme zde příběh prvního zamilování se, které přichází do života dospívající Bedřišky nenápadně, ale v plné síle. Bedřiška, která dříve u babičky netrávila mnoho času najednou nevynechá jedinou příležitost, kdy se o víkendu může sbalit a vyrazit do městečka, aby mohla trávit čas s tajemnou Horákovou, ke které ji to táhne jako magnet. Tráví s ní veškerý volný čas, podléhá jejím bláznivým nápadům a zamilovává se. Pod vlivem první lásky si mnohem víc povídá se svou babičkou, nechá si vyprávět o jejím setkávání se zesnulým dědečkem a udílet rady do života. „*Nerada dávám rady, protože vy mladý je stejně nechcete, ale jednu věc ti povím, holka zlatá. Láska není nic jednoduchého, Nebude to jako v pohádce. Bude to těžký a bude to bolet, ale vzdát se by byla pěkná blbost.*“ (Hartman, 2022 str. 46)

Láska, kterou začíná k Horákové pociťovat, ji naplňuje a Bedřiška si naplno uvědomuje svou odlišnou sexuální orientaci. Příběh ji předkládá jako hotový fakt, neakcentuje ji, je až s podivem, že se s ní Bedřiška okamžitě smiřuje, jako by šlo o „běžnou“ formu zamilování se. „*Usmála jsem se. Horáková nevypadala, že by uměla vyprávět. Ale šlo jí to. Znala jsem ji chvíli a moc jsem o ní nevěděla. Přitahovala mě. Tím jsem si byla jistá. Zbytek jsem nepotřebovala vědět, měla jsem ho zjistit až časem.*“ (Hartman, 2022 str. 82)

Bedřiška však není jedinou homosexuálně orientovanou postavou příběhu. Další z nich je její dobrý přítel, Mateo, který je v knize prezentován jako typický představitel gaye a jeho milostné problémy přinášejí do děje jistou míru komična. Stává se také Bedřišce dobrým rádcem v oblasti lásky a vztahů celkově, obohacuje ji o své vlastní zkušenosti, které nejsou

vždy jen šťastné, ale reálně vykreslují vztahové problémy dnešních dospívajících. Je tudíž velmi snadné se s ním ztotožnit.

„Mateo se odmlčel. Pak mi vyprávěl o svém objevu. Většinou jim tak říkal. Objevy se vynořovaly z různých večírků, setkání přátel nebo mobilních seznamek. Většinou na nich nebylo moc co objevovat, tak do měsíce do dvou upadaly v zapomnění. Mateo tím trpěl. Tiše a občas hystericky, když se mu nějaký hodně líbil. Zamilovával se, ale říkal tomu randění. Viděla jsem mu až na dno jeho dušičky, co nechtěla být sama. Na rozdíl ode mě měl ale zkušenosti. Věděl, stejně jako babička, že láska není nic snadného. Možná ho na to někdo upozornil, možná to zjistil sám, a přesně proto, že to věděl, mi tu teď rozdával rozumy. Nejspíš se o mě bál, nejspíš nechtěl, abych mu týdny bulela na rameni.“ (Hartman, 2022 stránky 134-135)

Ale vztah Bedřišky a Horákové samozřejmě není jednoduchý a dochází v něm k nejednomu nedorozumění, autor nás prostřednictvím Bedřišky nechává nahlédnout do duše náctileté se zlomeným srdcem. V příběhu také sledujeme její vyrovnávání se a zraní ve vztahové oblasti, sebereflexi vlastních špatných kroků, které lze vztáhnout jako univerzální ponaučení ve vztahové oblasti pro mladé čtenáře. *„Mateo mi radil, abych šla s někým ven. Proč by to nemohl být Léto? Nechtěla jsem hledat někoho jiného a tenhle kluk o mě stál. Nedošlo mi, že bych mu mohla ublížit, myslela jsem na sebe. Potřebovala jsem si na chvíli odpočinout od Horákové. Léto mi mohl posloužit.“* (Hartman, 2022 str. 135)

Jak ilustruje citace z knihy výše, Bedřiška nejedná vždy moudře a rozumně, vystavuje sebe i ostatní bolesti, ale je schopná si své chování uvědomit a vzít si z něj ponaučení. Prochází si uvědoměním, že vztah není o hledání druhé polovičky, ale o hledání někoho, kdo bude doplňovat ji jako svébytnou osobnost, která je celistvá. *„„Já nemůžu být tvoje druhá polovička a žádná holka by jí být neměla. Ty musíš hledat doplněk. Musíš být tím, kým jsi. Hodným klukem, ale hlavně sebevědomým klukem. Být hodný není špatné. Blbý je, když jsi hodný kvůli někomu jinému. Buď hodný kvůli sobě. Usmívej se na holky, zvi je na kafe, ale dělej to proto, že to chceš dělat, že tě to baví, že tohle hodní kluci dělají. Nedělej to proto, že za to něco chceš. Vztahy přichází samy od sebe, Ty nejsou, protože se snažíš. Ty se objeví, odněkud se vynoří. Jsou jako Horáková, která se najednou zjevila na schodech zámku a dala se se mnou do řeči,“* vydechla jsem.“ (Hartman, 2022 str. 143)

V průběhu příběhu přijde Bedřiška na způsob, jakým by měly vztahy fungovat, učí se a snaží se být lepší. Její vztah s Horákovou se postupně vyvíjí a my můžeme sledovat, jak se

Bedřiška pokouší překonávat sama sebe, být odvážnější a ráznější, stát si za svými touhami a přáními. „*Kývla jsem a pak jsem se k ní přisunula. Všimla si toho. Usmála se. Byla to výzva, abych pokračovala, nebo se vysmívala mojí horlivosti? Netušila jsem to a odpověď jsem znát nechtěla. Chopila jsem se kormidla. Nikdy jsem to neuměla. Musela jsem se to naučit. Překonat strach a udělat krok, chytnout někoho za ruku, dát mu pusu, říct mu kotě, dotknout se jeho vlasů, pochválit boty, zadívat se do očí. Chce to trénink. Někdo se s tím už narodí. Vejde do místnosti a nesklopí zrak, nevyhýbá se ostatním. Taková já jsem nebyla. Kouty jsem milovala, sedět uprostřed představovalo moc velké riziko. Být v rohu bylo bezpečné, ale brzy to začalo zavánět. S každým dalším centimetrem, který jsem překonávala pokaždé, když jsem se přiblížila k Horákové, jsem cítila, že se učím něco nového. Že se učím nebát se sebe sama, svých nedokonalostí, svých malých prsou, možná moc velkého zadku a toho křivého zubu vpravo nahoře.*“ (Hartman, 2022 str. 185)

Krom vztahu s Horákovou Bedřišku také přirozeně trápí přiznání své sexuální orientace mamince. V tomto příběhu je již patrný myšlenkový posun, ke kterému v souvislosti s tématem došlo v posledních pěti – deseti letech, a který je patrný z následující maminčiny reakce: „*Nešlo mlčet tak dlouho. Já bych to vydržela. Ona ne. Možná jsem ji udělala čáru přes rozpočet. Jediná dcera, a je lesba. Musela přemýšlet celou cestu, co mi na to řekne, ale nakonec z ní určitě nevypadlo to, co si na každých semaforech připravovala. Když auto hopsalo po dlažebních kostkách u Vltavské, konečně se na mě otočila a řekla: „Nebudeš to mít jednoduchý.““ (Hartman, 2022 str. 169) Touto jedinou větou maminka vyjadřuje své dceři nejen podporu, ale je v ní obsažena také veškerá mateřská láska a strach o jediné dítě.*

V momentě, kdy se zdá, že má hlavní hrdinka vyhráno a nic nebrání jejímu vztahu s milovanou osobou, přichází do hry opět život a obě dívky rozděluje. Bedřiška si zprvu neuvědomuje, že vztah s Horákovou se chýlí ke svému konci a oči jí otevírají její přátelé. „*„Horákovou neznáš. Zamilovala ses do představy. Do její nekonečné energie, do nápadů, do blbostí, do odvahy, ale vůbec ji neznáš, vid’?“*“ řekl. (Hartman, 2022 str. 180) A postupně i Bedřiška začíná pozorovat odcizování Horákové, které na čtenáře může působit jako naprosto očividné, ale které zamilovaná osoba nemusí vždy správně rozklíčovat, může je slepě a zamilovaně přehlížet, a o to víc poté bolí tvrdý dopad do reality. „*„Můžu?“*“ vyhrkla jsem. *Nečekala jsem na odpověď. Přitiskla jsem rty na její ústa. Zasmála se. Neodradilo mě to a polibek jsem zopakovala. Až časem mi mělo dojít, jak strašný byl. A předně kvůli tomu, že ho chtěla jen jedna z nás. Horáková nic neřekla, jen se stočila do klubička a položila hlavu na mou*

hrud'. Poslouchala moje srdce. Splašeně běželo a naráželo do žeber.“ (Hartman, 2022 str. 239) Jedná se o zlomový moment příběhu, kdy čtenáři najednou začne být jasné, proč *Poprvé a rozhodně ne naposledy*. Vztah obou děvčat se pomalu rozpadá, přesto se Horáková snaží o Bedřišku nepřijít docela. „*Horáková nakonec z auta vyskočila a přiběhla ke mně. Objala mě a řekla: „Doufala jsem, že to vyšumí, že zmizí to napětí...“ chvíli mlčela a pak se mi zadívala do očí: „Můžeme být kamarádky?“*“ (Hartman, 2022 str. 241)

Ale Bedřiška je ztrátou lásky Horákové hluboce zasažena a truchlí pro ni. Oporou jsou jí opět přátelé, zejména Mateo, díky kterému si Bedřiška uvědomuje, že je třeba jít dál. „*„Holka, tohle je už fakt morbidní...“* poznamenal. „*Chtěl jsem naznačit, že je potřeba se smířit s tím, že ten člověk odešel, že už tu není, ale nesmíš zapomenout, že tu byl. Horáková ti rozbolavěla srdíčko, ale užily jste si krásný chvíle a ty si uchovej. On mozek stejně časem vytlačí ty špatný vzpomínky, a nakonec ti dojde, že s Horákovou to prostě nevyšlo...*““ (Hartman, 2022 str. 250)

Své zlomené srdce se Bedřiška rozhodne vyléčit na měsíční stáži v Barceloně, kam ji doprovází i věrný přítel Mateo.

Pro popis Bedřiščina pobytu v Barceloně zvolil autor formu epilogu.

Jak už sám název knihy napovídá, konec příběhu v sobě nese poznání, že zamilování se přichází a odchází a že se lze zamilovat sice poprvé, ale také rozhodně ne naposledy. Každý vztah má svou určenou délku trvání, a protože se jedná o příběh pro dospívající, je jasné, že na Bedřišku určitě čeká nějaká další velká láska, i když to s Horákovou nedopadlo pohádkově šťastně.

Tuto lásku možná Bedřiška nachází nečekaně právě v Barceloně. Když ji spolužačka Klára upozorní na zlodějku, která se snaží Bedřišce vzít peněženku, naváže tak s Bedřiškou bližší kontakt a obě dívky se začínají poznávat.

Knih končí rychlým obratem, kdy si Bedřiška a Klára začnou povídat, a když Bedřiška zmíní důvod návštěvy Barcelony, tedy její nešťastnou lásku, dojde na vyjasnění sexuální orientace jak Bedřišky, tak Kláry. Autorovi se zde podařilo pomocí nenuceného dialogu velmi dynamicky posunout děj příběhu. „*„Co to bylo za kluka?“* „*Byla to holka.*“ „*Aha. Takže se ti líbí holky?*“ „*Jo.*“ „*Mně taky,*“ *zasmála se. Vytřeštila jsem na ni oči.* „*No co tak civíš. Nejsi jediná lesba v český kotlině.*““ (Hartman, 2022 str. 286) Příběh tak končí otevřeně, ale čtenář si z něj odnáší dobrý pocit, že Bedřiška snad najde své štěstí v lásce třeba právě s Klárou.

3 Metodické náměty pro výuku literární výchovy s využitím textů s LGBT tematikou

V následující kapitole představíme návrh využití výše charakterizovaných románů pomocí pěti pracovních listů, které jsme vytvořili za účelem práce s texty v hodinách literární výchovy na druhém stupni základní školy.

Každý pracovní list představíme v samostatné subkapitole, ve které zmíníme ročník, pro který máme pocit, že je pracovní list vhodný, odkážeme se na vztah k Rámcovému vzdělávacímu programu a zmíníme rozvíjené klíčové kompetence a popíšeme postup práce s pracovním listem, veškeré čtenářské strategie, které pracovními listy budeme rozvíjet i čas, který je pro vypracování pracovních listů potřeba.

Knihu *Probuzení Simona Spiera* žákům představíme s pomocí literárních kroužků. Román *Muffin a čaj* využíváme pro otevření tématu důvěry. Pracujeme zde s myšlenkovou mapou.

Práci s ukázkami z románu *Červená, bílá a královsky modrá* zahajujeme pětilístkem, následuje práce s ukázkami z románu.

Tamařino souhvězdí žákům přibližujeme pomocí vhodně zvolených ukázek a otázek, které se k nim vztahují, dále žáky necháváme napsat hlavní hrdince vzkaz.

Metodu výběru klíčových slov k textu a následně skupinovou práci žáků volíme v pracovním listu, který se vztahuje ke knize *Poprvé a rozhodně ne naposledy*.

Cílem vytvořených pracovních listů a práce s nimi v hodinách českého jazyka a literatury na druhém stupni základní školy je, aby žáci přijímali vztahy dvou mužů či dvou žen v literárních textech jako zcela přirozené, i z toho důvodu se snažíme nijak nepoukazovat v pracovních listech na domnělou odlišnost hlavních hrdinů příběhů.

Pro práci s pracovními listy není třeba mít dějovou znalost příběhu, mohou sloužit jako motivace pro žáky, aby si knihy následně vyhledali a sami přečetli.

Pracovní listy jsou zařazeny jako příloha diplomové práce.

3.1 Probuzení Simona Spiera³²

Ročník: 7.

Vztah k RVP:

- ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
- ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Pomůcky: natištěný pracovní list pro každého žáka, psací potřeby

Klíčové kompetence: především komunikativní, pracovní a k řešení problémů

Čtenářské strategie: předvídání

V úvodu pracovního listu ke knize Probuzení Simona Spiera pracujeme se čtenářskou strategií Předvídání, kdy tímto pojmem rozumíme „*vyvodit ze skrytých vodítek a našich vlastních zkušeností, co se stane v příběhu nebo co se naučíme v textu.*“ (Vala, 2017). Předvídání je založeno na žákových představách o příběhu na základě poskytnutí obrázku obálky knihy. Zaujmout je může například fakt, že postava zobrazená na obálce má místo hlavy vyobrazení bubliny s textem. Zdůvodňování představ vede k zamyšlení se nad stylem vlastního uvažování. Společně s žáky budeme sdílet jejich myšlenky, poté přejdeme k práci s textem.

Zbytek pracovního listu založíme na skupinové práci v literárních kroužcích. Jedná se o metodu práce s textem, která vede žáky k přemýšlení o textu. Žáci na základě zadané role o textu musejí přemýšlet určitým způsobem – z pozice své role – což pro ně může být velmi podnětným a obohacujícím zážitkem.

Nejprve žákům promítneme seznam rolí:

1) HLEDAČ SOUVISLOSTÍ

- hledá spojitost mezi textem a osobními zkušenostmi, vnějším světem, případně jinými texty (knihami)

2) TAZATEL

- vypracuje k textu seznam otázek pro spolužáky

³² **Albertalli, Becky. 2017. Probuzení Simona Spiera.** YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2017. str. 296. 978-80-7549-186-2.

3) DOHLIŽITEL

- organizuje práci ve skupině, na konci diskuze podá učiteli nebo celé třídě zprávu o průběhu práce

4) KLÍČNÍK

- uvažuje nad klíčovými myšlenkami textu; shrnuje význam textu

5) STOPAŘ

- sleduje pohyb postav z jednoho místa na druhé, sleduje časoprostor

6) VNÍMATEL

- uvažuje nad atmosférou ukázky; sleduje, jak text působí na smysly čtenáře

7) ILUSTRÁTOR

- ilustruje příběh podle klíčových osob/situací

8) NOVINÁŘ

- napíše k ukázce novinový článek

9) VYKLADAČ POSTAV

- uvažuje nad postavami (hodnotí jejich myšlení, jednání, pocity) a seznamuje s nimi ostatní

10) HLEDAČ CITACÍ

- vyhledává v textu pasáže, které považuje za důležité, přečte je nahlas celé skupině, výběr zdůvodní a pasáže vysvětlí

Nabízí se zde možnost s žáky probrat, které role jim připadají neatraktivní, nechat je částečně rozhodnout o následující skupinové práci tím, že si mohou zvolit role pro práci ve skupině tak, aby se jim dobře pracovalo. Můžeme tedy vybrat pět až šest rolí, které budou zastoupeny ve všech skupinách, nebo lze využít role všechny a nechat na náhodě, které role budou v té dané konkrétní skupině zastoupeny. Žáci si role vylosují, případně se mohou domluvit v rámci skupinky, kdo by se které role rád ujal.

Žákům následně zdůrazníme, že se nyní na text zaměří pouze očima té své vylosované role. Ujistíme se, že všichni žáci rozumí svým rolím.

Může se tedy stát, že bude v každé skupině jiné rozložení rolí, což nám nevadí, protože všichni žáci budou pracovat se stejným textem. Po zadání rolí necháme žáky přečíst text a zpracovat úkol, který náleží jejich roli do pracovního listu. Toto všechno by mělo trvat

přibližně 30 minut, aby na konci hodiny byl dostatek času pro skupinu sdílet výsledky jejich práce, případně sdílet dohromady s celou třídou.

3.2 Muffin a čaj³³

Ročník: 6.

Vztah k RVP:

- ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Pomůcky: natištěný pracovní list pro každého žáka, psací potřeby, tabule na sdílení myšlenkové mapy

Klíčové kompetence: komunikativní, pracovní

Čtenářské strategie: kladení otázek, hodnocení

Pojmenování lekce napovídá o nosné myšlence celého textu, důvěra ve vztahu je téma, které se prolíná ukázkou, potažmo celým příběhem a všechny aktivity, které se vztahují k této lekci, se nějakým způsobem tématu důvěry dotýkají.

Úvodní otázky mají ve třídě navodit důvěrnou a uvolněnou atmosféru.

Celá ukázka je zaměřena na řešení konfliktu, vyjasňování si situace, která není ani jednomu protagonistovi příjemná. Z ukázky je patrné, že jedna strana se snaží jakýmkoli způsobem přimět druhou stranu vyslechnout ji. Akcentuje nutnost dát druhému šanci vysvětlit své jednání, poukazuje na možnost, že svět není jen černobílý, a ne vše musí být tak, jak se na první pohled zdá.

Dále je zde motiv odhodlání, kdy i přes neochotu jednoho z partnerů vést dialog a nechat si vysvětlit situaci, se druhý nevzdává a vymýšlí všechny možné způsoby, jak dojít k vytyčenému cíli. Téma komunikace a její absence ve vztahu je pro dnešní dobu poměrně zásadní, takže i na toto by měla přijít řeč. Komunikace ve vztahu, klidně jen přátelském, naslouchání partnerovi a otevřená mysl jsou pro vybudování jakékoli mezilidské interakce podstatné, proto by tyto záležitosti neměly být opomenuty. Nutnost nevzdat se při prvním selhání by měla být mladým lidem připomínána, aby věděli, že ani ve vztahu není vždy vše jednoduché a dobrý vztah vyžaduje práci a úsilí. Aby pak ve svých budoucích vztazích neutekli před prvním problémem, ale naučili se komunikovat, vyjasňovat a bojovat za věci, o které nechtějí přijít. Věci, které jsou v životě podstatné, stojí úsilí.

³³ **Addair, Theo. 2018.** *Muffin a čaj*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2018. str. 272. 978-80-7549-675-1.

Z pracovního listu je patrné, že se jedná o text o dvou chlapcích, kteří k sobě mají blízko, ale není našim cílem na tuto skutečnost poukazovat. V případě, že by žáci reagovali negativně, lze s nimi vyvolat diskusi na dané téma a poukázat na fakt, že tyto vztahy jsou naprosto přirozené.

Motiv důvěry se prolíná celým pracovním listem, poslední úkol se navrácí zpět k úvodní části listu, ve kterém jsme se pokusili navodit příjemnou a důvěrnou atmosféru ke sdílení. Vedeme žáky k zamyšlení se nad pojmem důvěra. Zvolili jsme metodu myšlenkové mapy, kdy žáci mají možnost k šipkám doplnit, co je napadá, když se řekne důvěra. Grafickou podobu jsme zvolili pro snazší zapojení žáků. Stejný obrazec je možno promítnout na interaktivní tabuli a nechat žáky doplnit k paprskům jejich odpovědi. Celou práci uzavírá otázka, zda *Je snadné si k někomu vybudovat důvěru?* Myšlenky, které si žáci zapíší do pracovního listu, mohou sloužit například jako podklad pro navazující hodinu slohu, ve které by byl rozvíjen slohový útvar úvaha a žáci by mohli využít vlastních postřehů při kompozici, případně lze téma otevřít v rámci občanské výchovy.

Vytvořený pracovní list má být náplní jedné vyučovací hodiny.

3.3 Červená, bílá a královsky modrá³⁴

Ročník: 9.

Vztah k RVP:

- ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
- ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu

Pomůcky: natištěný pracovní list pro každého žáka, psací potřeby, vysvětlení rolí v literárním kroužku k promítnutí

Klíčové kompetence: pracovní

Čtenářské strategie: kladení otázek, vytváření představ

Prvním úkolem pracovního listu je Pětílístek na téma veřejně známá osobnost. Tímto tématem narážíme na fakt, že oba hlavní hrdinové jsou představiteli dvou světových velmocí – Alex je synem prezidentky Spojených států Amerických, a Henry je korunní princ Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Jako takoví nemají ve svém životě moc soukromí. Žáci mají postupně napsat podle pokynů slova a slovní spojení, které si spojují se souslovím „veřejně známá osobnost“. V prvním bodě mají žáci za úkol napsat název tématu jedním slovem, následuje vyjádření tématu dvěma přídavnými jmény, třemi slovesy, větou složenou ze čtyř slov a ukončit pětílístek synonymem k tématu. Jednak tím žáky vedeme k přemýšlení o tématu knihy, ale dále také rozvíjíme jejich slovní zásobu.

Dále následuje práce s ukázkami z knihy. Ukázky 1 a 2 popisují vztah, jaký má Alex k Henrymu, můžeme z nich vyčíst jeho zmatek a nejistotu. Ukázka 1 je zaměřena na situaci, kdy Alex pozoruje a popisuje Henryho. V ukázce dvě nám autorka odhaluje Alexovo okouzlení Henrym a ztrátu iluzí, kterou o něm nabyl.

První otázka je zaměřena na žákovu orientaci v textu. Následuje otázka na vztah Henryho a Alexe, který se v průběhu příběhu mění a vyvíjí. K tomu směřuje i otázka k ukázce číslo 2: *Z čeho si myslíte, že prameni Alexova nevraživosti k Henrymu?* Žáci by na základě

³⁴ McQuistonová, Casey. 2020. *Červená, bílá a královsky modrá*. místo neznámé : Yoli, 2020. 978-80-242-6791-3.

ukázek měli být schopni postihnout Alexovy sympatie k Henrymu a identifikovat jeho zmatek, který pociťuje ze svého zájmu o Henryho.

Čtvrtým úkolem žákům představujeme čtenářskou strategii předvídání. Jejich úkolem je na základě předchozích ukázek odhadnout, jak se bude příběh vyvíjet. Své postřehy poté porovnají s poslední ukázkou z konce knihy.

Učitel následně vyzve žáky, aby odpověděli na otázky:

- *Jak na vás příběh působí?*
- *Jak příběh souvisí s pětílístkem ze začátku pracovního listu?*
- *Chtěli byste si knihu přečíst? Proč ano/ne?*

Poslední otázka uzavírá celou vyučovací hodinu, doplňující otázka na zdůvodnění odpovědi má eliminovat riziko jednoslovné odpovědi – ano, ne – a přimět žáky zamyslet se nad tím, co je na textu může lákat, v případě, že by odpověděli, že si knihu přečíst chtějí, případně, z jakého důvodu se jim příběh nezdá hodný přečtení.

3.4 Tamařino souhvězdí³⁵

Ročník: 8.

Vztah k RVP:

- ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo

Pomůcky: natištěný pracovní list pro každého žáka, psací potřeby

Klíčové kompetence: pracovní

Čtenářské strategie: kladení otázek

V tomto pracovním listu explicitně pracujeme s termínem lesba. Otázky v úvodu pracovního listu mají v žácích podnítit přemýšlení o tématu odlišné sexuální orientace. Zmiňujeme zde strach, který může homosexuálně orientovaná osoba pociťovat z prozrazení, či svěření se se svou orientací, poukazujeme na tabuizaci tématu citací z knihy, která je aluzí na tabuizaci jména černokněžníka z populární série Harry Potter.

Následně se přesouváme k otázkám důvěry a blízkého člověka. Zvolili jsme formu dopisu, ve kterém žáci doplňují věty, a vytvoří tak vzkaz pro blízkou osobu. Na tomto místě je důležité zdůraznit, že žákům sdělíme, že dopis nebudou muset číst před celou třídou, pokud si to nebudou přát. Jde nám o vytvoření podporujícího a respektujícího prostředí.

Následující ukázka by měla žákům ilustrovat, že je jedno, jakou sexuální orientaci člověk má, že co se vztahů a lásky týče, všichni jsme nejistí a prožíváme stejné pocity, ať už se zamilujeme do muže či ženy, a proto jsme vybrali ukázkou, kde Liv přemítá o tom, že měla něco udělat. Ukázka se zaměřuje na pochybnosti při seznamování. Vzkaz, který mají žáci Liv napsat, má podnítit jejich empatii a zaměřit pozornost na to, že problémy s láskou pociťujeme všichni podobně.

V posledním úkolu, kdy pracujeme s ukázkou ze samotného závěru knihy, máme za cíl postihnout změnu vztahu mezi Liv a Tamarou, žáci by měli přijít na to, že neznámá z první části pracovního listu je právě Tamara, a že se pravděpodobně mezi ní a Liv událo něco zásadního. Spolu s ukázkou z počátku pracovního listu, kdy se žáci dozvídají, že je hlavní

³⁵ Musilová, Anna. 2019. *Tamařino souhvězdí*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2019. 978-80-7617-976-9.

hrdinka lesba, by měli žáci dojít k poznání, že byla Tamara Livinou přítelkyní. Dá se poté dále fabulovat mimo rámec pracovního listu o tom, co se asi mezi ženami mohlo stát, jak by příběh mohl pokračovat.

3.5 Poprvé a rozhodně ne naposledy³⁶

Ročník: 7.

Vztah k RVP:

- ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu
- ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla

Pomůcky: natištěné pracovní listy podle počtů žáků v každé skupince, psací potřeby

Klíčové kompetence: pracovní

Čtenářské strategie: určování podstatných informací a myšlenek

Tématem pracovních listů ke knize *Poprvé a rozhodně ne naposledy* jsou klíčová slova. Žáci budou rozděleni do pěti skupinek, ideálně po pěti (lze variovat podle početnosti třídy), každá skupinka obdrží jednu sérii pracovních listů. Pracovních listů jsme pro tuto formu práce vytvořili celkem pět. Úkolem žáků je přečíst si ukázkou, která je pro každou skupinku odlišná, a na jejím základě se rozhodnout o pěti klíčových slovech, která podle nich vystihují příběh.

Žáci tedy zpočátku ve skupince pracují samostatně s textem, po vyplnění tabulky s klíčovými slovy jsou vyzváni, aby sdíleli své dojmy ve skupině. Následuje společné sdílení celé třídy, kdy učitel vyzve postupně každou skupinku, aby představila klíčová slova, která si poznamenali a zároveň je zapisuje na tabuli. Tyto aktivity by mělo trvat přibližně dvacet minut.

Ukázka 1 pochází ze závěru knihy, kdy Bedřiška pozoruje Kláru, spolužačku ze zahraniční školy, a srovnává jí s Horákovou. Bedřiška se zde jeví jako velmi citlivá pozorovatelka a zaměřuje se na detaily, které jí na Kláře zaujaly.

Ukázka 2 ilustruje dobu, během které tvořily Horáková a Bedřiška pár. Je z ní patrné, že Bedřiška vztah prožívá intenzivněji než Horáková, že je tou citlivější z nich dvou. Přesto ukázka působí velmi harmonicky.

Ukázka 3 se zaměřuje na vykreslení letní idyly, kdy Bedřiška a Horáková spolu tráví volný čas. V ukázce se objevuje také jedna z vedlejších postav, Léto, a z ukázky je patrné, že se Bedřiščin vztah k němu v průběhu příběhu proměnil.

³⁶ Hartman, Hugo. 2022. *Poprvé a rozhodně ne naposledy*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2022. 978-80-242-8069-1.

Z ukázky 4 můžeme cítit výčitky hlavní hrdinky, které pociťuje z faktu, že není s Horákovou, ale které se Horáková snaží v Bedřišce zahladit, přestože se cítí opuštěná a byla by mnohem raději, kdyby si Bedřiška namísto výletu s mámou zvolila její přítomnost. Bedřiška toto vycítí, ale nechá se ukolébat ujištěním, že je vše v pořádku.

Ukázka 5 je zaměřena na ztrátu iluzí o vztahu, které Bedřiška pozbývá na základě zjištění, že pro Horákovou není ona tou, o kterou stojí. Toto zjištění následně reflektuje vzpomínkou na situaci, ve které ji Horáková odmítla. V ukázce se také objevuje postava Bedřiščina kamaráda Matea.

Ve druhé části hodiny učitel vyzve žáky, aby pracovali samostatně se svým pracovním listem. Na tabuli zadá vlastní klíčová slova – *rozchod, lesba, tajemství, prázdniny, přátelství*. Úkolem žáků nyní bude na druhou, prázdnou, stranu pracovního listu napsat pokračování příběhu s využitím klíčových slov. Žáci tak mají možnost vyjádřit vlastní myšlenky a pocity spojené s tématem. Mohou se pokusit vcítit do postavy Bedřišky a psát příběh za ni, mohou zvolit jinou postavu a příběh dopsat z jejího pohledu, metoda, s jakou přistoupí k psaní je čistě na žácích.

Učitel se může následně s žáky domluvit, zda si přejí své práce přečíst přede všemi, nebo zda si chtějí uchovat soukromí a práce si přečte pouze učitel po vybrání pracovních listů.

Závěr

V předložené diplomové práci, jež nese název *Problematika sexuální orientace jako téma pro práci s literárním textem na 2. stupni ZŠ* jsme se zaměřili na vytvoření souboru metodických námětů pro výuku literární výchovy na 2. stupni ZŠ. Zvolili jsme české i zahraniční tituly, které byly publikovány v posledních 6 letech.

První část diplomové práce byla věnována vzhledu do problematiky výuky s využitím textů s tematikou homosexuality, zároveň jsme zkonstatovali množství vydávaných titulů v oblasti intencionální literatury pro děti a mládež. Došli jsme ke zjištění, že v českém prostředí se problematice nedostává takové pozornosti, jako jsme předpokládali, a proto jsme sáhli také po zahraničních zdrojích. Oporu pro zařazení textů, které se zabírají tematikou homosexuality, jsme hledali také v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání.

Dále jsme nastínili děj pěti příběhů zaměřených na tuto problematiku, jejichž námět nám posloužil jako východisko pro tvorbu metodických návrhů a pracovních listů.

Následně jsme zpracovali metodické náměty, jejichž společným tématem byla odlišná sexuální orientace hlavních hrdinů příběhu. Nastínili jsme průběh práce s pracovními listy v hodinách literární výchovy. Vytvořili jsme pět pracovních listů, ke kterým jsme napsali přesné postupy při jejich využití ve výuce. Zmínili jsme také využití čtenářské strategie a rozvíjené klíčové kompetence. Samozřejmě jsme pracovní listy vztáhli k výstupům Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Cílem diplomové práce bylo vytvoření souboru pracovních listů a metodické opory k využití ve výuce literatury na druhém stupni základní školy a zmapování názorů na problematiku implementace takových textů do výuky. Tyto pokládáme za splněné, domníváme se, že vytvořené materiály jsou využitelné pro výuku literární výchovy a lze s jejich pomocí poukazovat na téma citlivě a efektivně. Zároveň mohou sloužit jako pomůcka rozvoje čtenářské gramotnosti žáků druhého stupně základního vzdělávání.

Seznam literatury

Primární zdroje:

Addair, Theo. 2018. *Muffin a čaj*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2018. str. 272. 978-80-7549-675-1.

Albertalli, Becky. 2017. *Probuzení Simona Spiera*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2017. str. 296. 978-80-7549-186-2.

Hartman, Hugo. 2022. *Poprvé a rozhodně ne naposledy*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2022. 978-80-242-8069-1.

McQuiston, Casey. 2019. *Red, White and Royal Blue*. New York : St. Martin's Griffin, 2019. 978-1-250-31677-6.

Musilová, Anna. 2019. *Tamařino souhvězdí*. YOLI. Praha : Euromedia Group, a. s., 2019. 978-80-7617-976-9.

Sekundární zdroje:

Blackburn, Mollie V. a Clarck, Caroline T. 2011. Becoming readers of literature with LGBT themes: In and out of classrooms. *Handbook of research on children's and young adult literature*. 2011, stránky 148-163.

Blackburn, Mollie V., Clark, Caroline T. a Nemeth, Emily A. 2015. Examining queer elements and ideologies in LGBT-themed literature: What queer literature can offer young adult readers. *Journal of Literacy Research*. 2015, stránky 11-48.

Clark, Caroline T. a Blackburn, Mollie V. 2009. Reading LGBT-themed literature with young people: What's possible? *The English Journal*. Březen 2009, stránky 25-32.

Čeňková, Jana. 2019. Česká literatura pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století (2. díl). *CzechLit*. [Online] 18. listopad 2019. [Citace: 4. březen 2023.] <https://www.czechlit.cz/cz/feature/ceska-literatura-pro-deti-a-mladez-ve-druhem-desetileti-21-stoleti-2-dil>.

Čuřín, Michal. 2022. *Podivná literatura?* Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2022. 978-80-7465-523-4.

Flores, G. 2014. Teachers working cooperatively with parents and caregivers when implementing LGBT themes in the elementary classroom. *American Journal of Sexuality Education*. 9, 2014, Sv. 1, stránky 114-120.

Horvátová, Jana a Buryánek, Jan. 2002. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha : Lidové noviny, 2002. 80-7106-614-1.

Lišovská, Pavlína. 2016. Problematika homosexuálních vztahů v současné literatuře pro mládež a její možné využití na knihovnických programech. [editor] Eva Koudelková. *Současnost literatury*. 7.-8.. dubna 2016, stránky 35-55.

McQuistonová, Casey. 2020. *Červená, bílá a královsky modrá*. místo neznámé : Yoli, 2020. 978-80-242-6791-3.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha : NUV, 2021. str. 163.

Schieble, M. 2012. A critical discourse analysis of teachers' views on LGBT literature. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. 2012, 33(2), stránky 207-222.

Vala, Jaroslav. 2017. *Didaktika literární výchovy*. Olomouc : Nakladatelství Hanex, 2017. 978-80-7409-086-8.

Přílohy

Příloha 1: PROBUZENÍ SIMONA SPIERA – Becky Albertalli

Příloha 2: MUFFIN A ČAJ – Theo Addair

Příloha 3: ČERVENÁ, BÍLÁ A KRÁLOVSKY MODRÁ – Casey McQuistonová

Příloha 4: TAMAŘINO SOUHVĚZDÍ – Anna Musilová

Příloha 5: POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

Příloha 1 PROBUZENÍ SIMONA SPIERA – Becky Albertalli

PŘEDVÍDÁNÍ

Obr. 1: Obálka románu *Probuzení Simona Spiera* (https://www.databazeknih.cz/img/books/32_321804/bmid_probuzeni-simona-spiera-IWw-321804.jpg)

1) Podívej se na obal knihy. O čem si myslíš, že by mohl příběh být? Proč?

PŘÍBĚH VYPRÁVÍ O:	PROTOŽE:
-------------------	----------

LITERÁRNÍ KROUŽKY

UKÁZKA

„V pondělí najdu na klíce od skříňky navlečenou igelitku, ale ze všeho nejdřív mě napadne, že to je suspenzor. Představuju si debilního sportovního dutohlava, jak mi na skříňku věší zpocený suspenzor, aby mě zesměšnil. Možná už jsem paranoidní, sám nevím.

Nicméně, suspenzor to není. Je to bavlněné tričko s motivem z desky Elliota Smithe Figure 8. Na tričku leží lístek: Elliott Smith určitě chápe, že bys na jeho koncert přišel, kdyby to bylo možné.

Vzkaz je napsaný na modrozeleném papíře tiskacími písmeny – dokonale rovnými, bez sebemenšího zaváhání. A samozřejmě, že pisatel nezapomněl na druhé „t“ ve slově Elliott. Protože to psal Blue. Ten by nezapomněl.

Tričko je emko, záměrně má starou patinu a vůbec je na něm všechno naprosto a totálně dokonalé. V divokém okouzlení mám chuť zajít na záchod a rovnou se do něj převléct.

Ale pak se zarazím. Je to přece jen pořád divné. Stále nevím, co je Blue zač. A představa, že si mě prohlíží, jak se v tom tričku procházím po chodbách, mě uvádí do rozpaků. Takže balíček úhledně zabalím do batohu a batoh strčím do skříňky. A zbytkem dne propluju v rozechvělém, šťastném opojení.

Jenže pak jdu na zkoušku a moje psychické rozpoložení zažije náhlý otřes. Vlastně to odstartuje Cal. Zrovna, když vcházím do auly, jde Cal na záchod a na chvíli se ve dveřích zastaví. Pak se na sebe oba usmějeme a jdeme každý svou cestou.

Nic to neznamená. Byla to jen vteřina. Nicméně mi v prsou zažehne explozi hněvu. Skoro to fyzicky cítím. Všechno proto, že Blue je srab. “ (Albertalli, 2017 stránky 202-203)

MOJE ROLE:

ÚKOL, KTERÝ NÁLEŽÍ K ROLI, ZPRACUJ ZDE:

Příloha 2 MUFFIN A ČAJ – Theo Addair

LEKCE TOLERANCE A DŮVĚRY

Muffin a čaj 1

Poděl se se spolužákem v lavici o to, jaký je tvůj oblíbený nápoj a zákusek. Zkuste se pobavit také o tom, s kým byste na tuto dobrotu nejraději zašli a proč 😊

Proč si myslíš, že jsme lekci pojmenovali „Lekce tolerance a důvěry?“ A jak to může souviset s Muffinem a čajem? Poznamenej si všechny nápady, a pokud chceš, můžete je se spolužáky sdílet a vybrat ty nejlepší a uvidíme, zda se někdo z vás trefil 😊

-

-

-
-
-
-

Nyní si prosím přečti následující ukázkou:

„Daniel dočetl jedním dechem, vůbec nevnímal okolí. Zdálo se mu, že jednotlivé repliky slyší pronášené jejich hlasy. Kdyby dobře nevěděl, že se tenhle rozhovor nikdy neodehrál, byl by jej mohl považovat za skutečný. Ale nebyl. Byl celý z Cristianovy hlavy. A to znamenalo jediné.

Byl to vzkaz.

Myslíš si, že jsi v bezpečí, ale ve skutečnosti nežiješ... Někdy si už předem uděláš názor na to, co ti chce ten druhý říct, takže ho ani nechceš vyslechnout... A změním svět... třeba se někdo odváží a připojí se.

Bylo to očividné. A neuvěřitelné.

Daniel se odhlásil z počítače a šel na další hodinu, ale tentokrát ho moderní historie dočista míjela. V myšlenkách se pořád vracel k onomu fiktivnímu rozhovoru.

Cristian se mohl rozhodnout pro druhé téma, to, které chtěl psát od začátku. Které se mu snad mohlo na první pohled zdát pro jeho účely i vhodnější. Ale vybral si to, které se rozhodli psát společně. Lépe řečeno to, jež prosadil Daniel. Náhoda?

A mohl do svého vzkazu ukrýt bezpočetné fantastické náznaky a přísliby. Ale on slíbil jediné. Upřímnost. Cristian a jeho sliby, ne velkolepé, ale zato skutečné. Cristian a jeho sliby, které neměl ve zvyku porušovat.

Nemohlo být opravdu všechno jinak?

Jistě, viděl vše na vlastní oči. Ale někdy záleží na úhlu pohledu. Kromě toho jediného a fatálního případu Cristian nikdy, ani jednou jedinkrát, Daniela nezklamal, nikdy neučinil nic, čím by mu mohl ublížit, naopak se vždy přímo úzkostlivě snažil udělat všechno správně. Neměl snad právo na alespoň trochu těch pochybností? Na šanci to vysvětlit? Konečně, o tu šanci bojoval už celé měsíce.

Daniel neměl v úmyslu polevit ve svém odhodlání ani ve své obraně. Nechystal se dát najevo sebemenší slabost. Věděl, že bude muset svoje ochranné zdi vystavět dvojnásob pevné, jinak se rozsypou pod jediným Cristianovým pohledem. Ale rozhodl se, že Cristian si zaslouží přinejmenším vyslechnout.“ (Addair, 2018 stránky 252-253)

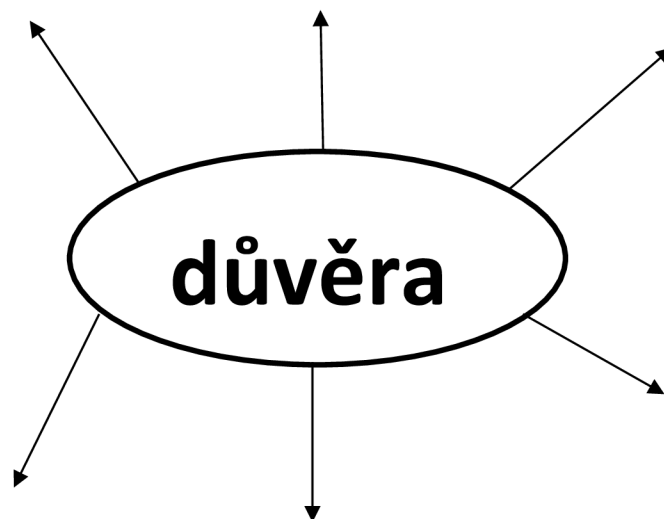
Otázky a úkoly k textu:

- Vysvětlí prosím slovo replika, pokud si nejsi jist jeho významem, použij slovník, hledej na internetu...

- Zažil/a jsi někdy situaci, že si někdo udělal na něco názor a nechtěl tě vyslechnout? Nebo jsi ty sám/sama něco takového udělala? Proč k tomu občas mezi lidmi dochází?

- Co si myslíš o způsobu, jak přiměl Cristian Daniela, aby jej vyslechl? Udělal/a bys to stejně, nebo Tě napadl jiný způsob, jak by šlo osobu, která tě nechce vyslechnout přimět Ti naslouchat?

Jedním z hlavních motivů ukázky je důvěra. Co znamená DŮVĚRA pro tebe?

Je snadné si k někomu vybudovat důvěru? Proč Ano, či Ne?

Příloha 3

ČERVENÁ, BÍLÁ A KRÁLOVSKY MODRÁ – Casey McQuistonová

1) Pětílístek

Vyplň pětílístek na téma *VEŘEJNĚ ZNÁMÁ OSOBA*

Název tématu (podstatné jméno)

2x přídavné jméno

3x sloveso

Věta složená

ze čtyř slov

1 slovo shrnující

podstatu tématu

- synonymum

2) Přečti si ukázky z knihy a odpověz na otázky níže.

UKÁZKA 1

„A tam už stojí Henry osobně, v trojdílném smokingu šitém na míru, s rozčepýřenými pískově blond vlasy, vysokými lícními kostmi a měkkými, milými ústy tak klasicky pohledný jako nikdy. Jeho postoj je bezchybný, jako vy tak stál od narození, jako by jednoho dne vyrašil už zcela zformovaný a vzpřímený někde v překrásné květinové zahradě Buckinghamského paláce. Jeho oči se střetnou s Alexovými a v Alexově hrudníku zadoutná něco jako jiskra zlosti a adrenalinu. Nemluvil s Henrym už asi rok. Jeho obličej je pořád nesnesitelně symetrický.

Henry se uráčí mu zběžně pokynout, jako by byl jen nějaký obyčejný host, a ne člověk, kterého už v pubertě předběhl jako tvář magazínu Vogue. Alex zamrká a tiše zuří, když vidí Henryho, jak naklání svou pitomou, ostře řezanou čelist k June.“ (McQuistonová, 2020 str. 20)

UKÁZKA 2

„Měl husté pískové vlasy, velké modré oči, vřelý úsměv a kriketovou pátku přes rameno. Zřejmě to nebylo naaranžované, protože z něj vyzařovalo šťastné, jasné sebevědomí, které se nedá zahrát. V dolním rohu stránky stálo růžovým a modrým písmem: PRINC HENRY.

Alex pořád netuší, co ho tenkrát k tomu plakátu táhlo, ale občas se vkradl do Junina pokoje, našel tu dvojstranu a konečky prstů přejížděl po chlapcových vlasech, jako by snad mohl cítit, jaké jsou na dotek, když si to bude velice usilovně představovat. Čím výš jeho rodiče šplhali po politickém žebříčku, tím víc začínal počítat s tím, že se svět brzy dozví, kdo je. A pak někdy na tu fotku pomyslel a pokusil se nasát Henryho ležérní sebedůvěru. (Taky ho napadlo, že by rozevřel ty spony, plakát vytáhl a nechal si ho ve svém pokoji, nikdy to však neudělal. Měl příliš krátké nehty, nebyly k tomu dělané jako Juniny, jako holčičí.)

Jenže pak nastala chvíle, kdy se s Henrym poprvé setkal – uslyšel Henryho první chladná, odtazitá slova – a Alexovi došlo, že se spletl. Že ten pěkný, přístupný kluk z fotky není skutečný. Že pravý Henry je krásný, odměřený, nudný a uzavřený. Tenhle člověk, ke kterému ho bulvár přirovnává, s nímž se sám porovnává, si myslí, že je lepší než Alex a všichni ostatní. Alex nemůže uvěřit, že ho měl někdy za vzor.“ (McQuistonová, 2020 str. 22)

3) Nyní si přečti následující otázky a úkoly, a na základě obou textů se je pokus zodpovědět. Nezapomeň si v textu označit pasáže, kterými podpoříš svá tvrzení.

a) Kdo je hlavní postavou příběhu? Kdo si myslíte, že je June?

b) Jaký vztah mají Alex a Henry? Je jejich vztah rozdílný v ukázce 1 a 2? Pokud ano, jakým způsobem?

c) Z čeho si myslíte, že pramení Alexova nevráživost k Henrymu?

4) Jak si myslíš, že bude příběh dále pokračovat? Co se s ním asi stane? Poznamenej si všechny nápady, později se k nim vrátíme:

A large, empty, rounded rectangular frame with a black outline, designed for students to write their ideas and predictions about the story's continuation.

5) Přečti si poslední ukázkou, a vrať se k úkolu číslo 4. Odhadl/a jsi vývoj příběhu? Nebo jsi přemýšlel/a jinak? Barevně označ nápady, které ti ukázka potvrdila.

UKÁZKA 3

„Co,“ vydechne Henry monotónně do stropu. „Slyším tě tam, Alexi. Přisahám bohu-“ Ode dveří se ozve další rána, jako do nich Zahra koplá. Henry už taky vyletí z postele. Je na něj fakt pohled. Ve tváři divoký výraz a paniku a na sobě ani nitku. Kradmo koukne po závěsech, jako by uvažoval, že se za ně schová. „Kristepane,“ pokračuje Alex, zatímco si pokouší natáhnout kalhoty. Sebere ze země první boxerky a košili, co mu přijdou pod ruku, připlácne je Henrymu na hrudník a ukáže mu k šatníku. „Zalez tam.“

„Přesně,“ poznamená Henry. „Jo, tu ironii můžeme rozebrat pozdějc. Pohni zadkem,“ pobídne ho Alex a Henry poslechne. Když se dveře prudce otevřou, Zahra v nich stojí s termoskou a výrazem, který prozrazuje, že nezískala vysokoškolský titul, aby dělala chůvu zcela dospělému člověku, který je náhodou příbuzný prezidentky.

„Hm, ráno,“ řekne Alex.

Zahra rychle bloudí očima po pokoji – vidí přikrývky na podlaze, dva polštáře, na kterých se spalo, dva mobily na nočním stolku.

„Kdo je to?“ chce vědět, dojde ke koupelně a prudce otevře dveře, jako by tam měla najít ve vaně nějakou hollywoodskou hvězdičku. „Tys jí dovolil, aby sem vzala telefon?“

„Nikdo, proboha,“ oduší Alex, ale v půli věty mu přeskočí hlas. Zahra povytáhne obočí. „CO je? Trochu jsem včera večer pil, to je celý. Je to v klidu.“

„Ano, je opravdu velice v klidu, že budeš mít dnes kocovinu,“ pronese Zahra a obejde ho. „Jsem v pohodě,“ dodá Alex. „Všechno je v pohodě.“

Jako na zavolanou se zpoza dveří šatníku ozve několik ran a Henry se zpola nataženými Alexovými boxerkami doslova vypadne ze skříně. Alex si trochu hystericky pomyslí, že je to velice solidní vizuální tečka.

„Ehm,“ pronese Henry z podlahy a dotáhne si Alexovy boxerky na boky. Zamrká. „Zdravím.“ Ticho se prohlubuje. „Já...“ začne Zahra. „Chci vlastně vůbec, abyste mi vysvětlili, co se tu sakra děje? Jak je možné, že je vůbec tady. Fyzicky i geograficky. A proč – ne, to ne. Neodpovídejte. Nic mi neříkejte.“ Odšroubuje si víčko termosky a napije se kávy. „Probaha, zavinila jsem to já? Nikdy mě nenapadlo... když jsem to domlouvala... Kristepane.“ Henry se už zvedl z podlahy a oblékl si košili. Uši má jasně červené. „Myslím, snad, jestli to pomůže... Bylo to... no... docela nevyhnutelné. Alespoň pro mě. Neměla byste si to tedy klást za vinu.“ (McQuistonová, 2020 stránky 236-237)

Příloha 4

TAMAŘINO SOUHVĚZDÍ – Anna Musilová

UKÁZKA 1:

*„Jako lesba? Ty se to bojiš říct, jako kdybys mluvila o tom-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit.“
Klasická Johana. Jak se někdy mohla bát svěřit zrovna jí? „Nemusí být. Ani ty nemusíš být.
Teda, ne že by to nebylo jedno, ale podle mě se můžeš zamilovat prostě do člověka.“ (Musilová,
2019 str. 151)*

V ukázce jste měli možnost přečíst si krátkou repliku. Dokážete určit, kdo je mluvčí a příjemce v ukázce? Jaký je mezi nimi patrně vztah?

Z čeho přesně má strach hlavní postava? Je to pochopitelné?

Víte, kdo byl *Ten-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit*? Co o něm dokážete říct?

A jak může souviset s tím, že je jedna z postav lesba?

Máte ve svém okolí někoho, komu se můžete kdykoli s čímkoli svěřit? Zde je místo, abyste napsali, co pro vás znamená. S obsahem sdělení není třeba se někomu svěřovat.

Milá/Milý

Děkuji Ti za

.....
.....

Těším se, až

.....
.....

Naše přátelství pro mě znamená

.....
.....
.....

UKÁZKA 2:

Nyní si prosím přečtete následující ukázkou:

„Pokaždé, když neznámá dopila poslední kapky, zaklapla knihu a zvedla se k odchodu, Liv si spílala, že NĚCO neudělala, i když nevěděla, co přesně by to NĚCO mělo být – kromě toho, že by došla k jejímu stolu, přijala objednávku a o pár desítek minut později by přinesla účet.“

(Musilová, 2019 str. 11)

Máte možnost Liv cokoli vzkázat, na stole po neznámé zbyl papír, co napíšete Liv?

UKÁZKA 3:

„Byla menší než všechny ostatní, skoro jako by sem ani nepatřila. Měla na ní sklopený pohled a uhlazovala si pramen vlasů za uchem. Jmenovala se Tamařino souhvězdí a víc u ní napsané nebylo. Nejdřív to nechápala, ale pak jí došlo, k čemu Liv odkazuje. Byly rozostřené, přesto se vyjímaly zřetelně. Tři tečky na její klíční kosti.“ (Musilová, 2019 str. 317)

Na základě druhé a třetí ukázky, dokážete definovat, jak se změnil vztah mezi Liv a neznámou?

Příloha 5

POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

UKÁZKA 1

„Mžourala jsem v ostrém světle na Kláru. Byla hezká. Až moc. Pár pramenů vlasů, co se uvolnily z drdolu, jí padalo kolem tváři ke krku, na kterém visel řetizek s pouťovým medailonkem Panenky Marie. Voněla květinovým parfémem. Na bledě modré košili neměla žádné fleky. Byla obutá v kožených pantoflích z Mallorcy, které tu prodávala asi miliarda obchodů. Nehty na prstech u nohou měla nalakované safírově zelenou. Na levém zápěstí nosila jednoduché stříbrné hodinky. Jestli se někdo od Horákové opravdu lišil, byla to právě tahle Horáková. Jiná. A pořád krásná.“ (Hartman, 2022 str. 285)

Na základě přečteného úseku napiš 5 klíčových slov, o kterých si myslíš, že vystihují celý příběh.

Jak spolu klíčová slova souvisejí?

Nyní máte ve skupince čas sdílet klíčová slova a probrat, co vás vedlo k jejich výběru.

POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

UKÁZKA 2

„Společně jsme se dívaly k západu, jak se slunce dotýká vysokých topolů u silnice a jak se za ně začíná schovávat. Ostré zimní světlo měklo, houstlo a oranžovělo. Po polích se hnal vítr, ale nás nechával být. Přitiskla jsem se k Horákové. Položila jsem jí hlavu na rameno a zavřela jsem oči. Slunce mě hrálo do tváře a Horáková mě objala. Hladila mě po paži, a nakonec mi dala pusku do vlasů. „No jo, ty princezno, abys nám tu neusmula,“ řekla. Bylo to na ni moc něžné. Určitě. Vycítila jsem to. Nakonec mě poklepala na předloktí a řekla, že brzy bude tma. „Ještě chvíli,“ zašeptala jsem a zabořila jsem nos do její bundy, voněla čerstvým zimním vzduchem a tělem Horákové. Nasávala jsem ty nesourodé pachy a chtěla jsem, aby to nikdy neskončilo.“ (Hartman, 2022 stránky 48-49)

Na základě přečteného úseku napiš 5 klíčových slov, o kterých si myslíš, že vystihují celý příběh.

Jak spolu klíčová slova souvisejí?

Nyní máte ve skupince čas sdílet klíčová slova a probrat, co vás vedlo k jejich výběru.

POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

UKÁZKA 3

„Léto nás pozoroval, jak jdeme Národní třídou k řece. Měl založené ruce na prsou a sledoval nás. Byl sám, ale nevadilo mu to. Vycítila jsem to. Nedíval se za námi se závistí, prostě se koukal na dvě holky, co se měly rády. Nakonec zaplul do klubu. Nejspíš si sedl někam do rohu a cucal pivo. Takový Léto byl a já jsem ho vlastně svým způsobem začínala mít doopravdy ráda. Chytla jsem Horákovou za ruku. Nad našimi hlavami blikaly reklamy na představení v Národním divadle. A pak mi prsty ovinula kolem ruky. Stiskla ji, až jsem vyjekla. Rozesmála se.“
(Hartman, 2022 str. 184)

Na základě přečteného úseku napiš 5 klíčových slov, o kterých si myslíš, že vystihují celý příběh.

Jak spolu klíčová slova souvisejí?

Nyní máte ve skupince čas sdílet klíčová slova a probrat, co vás vedlo k jejich výběru.

POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

UKÁZKA 4

„Chyběla mi. Když jsem jí ve videohovoru říkala, že pojedu do Barcelony, vypadala smutně. Máma se musela cítit provinile za tu naši spanilou jízdu z autobusáku na Hájích. A tak mě vzala do velkého světa. Oznamovala jsem to Horákové s nadšením a s každým dalším superlativem o městě na severním pobřeží Španělska jí tuhl úsměv. Nakonec mi skočila do řeči a řekla: „Myslela jsem, že pojeděš za mnou, na víkend, když tu máma není...“ Mlčela jsem. Chtěla jsem být na obou místech. Horáková mi to ale usnadnila. Mávla rukou a řekla, že příležitost ještě bude. Bude! Určitě, ano, no jasně, samozřejmě že bude! Přikyvovala jsem a slibovala.“
(Hartman, 2022 str. 190)

Na základě přečteného úseku napiš 5 klíčových slov, o kterých si myslíš, že vystihují celý příběh.

Jak spolu klíčová slova souvisejí?

Nyní máte ve skupince čas sdílet klíčová slova a probrat, co vás vedlo k jejich výběru.

POPRVÉ A ROZHODNĚ NE NAPOSLEDY – Hugo Hartman

UKÁZKA 5

„Podal mi papírek, který se mu podařilo ukrást, když nás barman načapal. **At' mě Frank miluje!** Udělalo se mi černo před očima. „Myslím, že jsme bohužel našli, co jsme hledali,“ řekl Mateo a poklepal mě po rameni. „Jak je tohle možné?“ ptala jsem se. Zavřela jsem oči, aby mi z nich nevytryskly slzy, a vzpomněla jsem si na poslední cestu do městečka, při které jsem potkala Léta. Zatímco on na setkání hned kývl, Horáková mlžila. Nejdřív tvrdila, že se na mě těší. Potom že už má nějaké plány a že se moc omlouvá. Nakonec jsem ji neviděla. Nešla jsem za ní domů. Cítila jsem se ponížená. Přesto jsem ji pořád chtěla vidět.“ (Hartman, 2022 str. 222)

Na základě přečteného úseku napiš 5 klíčových slov, o kterých si myslíš, že vystihují celý příběh.

Jak spolu klíčová slova souvisejí?

Nyní máte ve skupince čas sdílet klíčová slova a probrat, co vás vedlo k jejich výběru.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Palkovičová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Sladová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Problematika sexuální orientace jako téma pro práci s literárním textem na 2. stupni ZŠ
Název v angličtině:	Sexual orientation problematics as a topic for work with the literary text for upper primary school
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá tvorbou metodických námětů pro hodiny literární výchovy na 2. stupni základní školy. První část práce mapuje obraz LGBT tematiky v současné literatuře pro děti a mládež, zaměřuje se na charakteristiku pěti titulů, na základě kterých jsou posléze vytvořeny metodické náměty pro práci s pracovními listy. Druhá část představuje jednotlivé metodické náměty k vybraným titulům – <i>Probuzení Simona Spiera</i> Becky Albertalli, <i>Červená, bílá a královsky modrá</i> Casey McQuistonové, <i>Muffin a čaj</i> Thea Addaira, <i>Tamařino souhvězdí</i> Anny Musilové a <i>Poprvé a rozhodně ne naposledy</i> Huga Hartmana.
Klíčová slova:	problematika sexuální orientace, současná literatura pro děti a mládež, Muffin a čaj, Červená, bílá a královsky modrá, Probuzení Simona Spiera, Tamařino souhvězdí, Poprvé a rozhodně ne naposledy, metodické náměty, pracovní listy
Anotace v angličtině:	Diploma thesis deals with creating methodical layouts for the Czech literature classes at upper primary school. The first part of the thesis tracks the image of LGBT thematic in the contemporary literature for children and young readers and focuses on characteristics of five books, which are the basis for creating methodical layouts for working with the worksheets. The second part presents methodical layouts

	corresponding with titles <i>Simon vs. The Homo Sapiens Agenda</i> by Becky Albertalli, <i>Red, White and Royal Blue</i> by Casie McQuiston, <i>Muffin a čaj</i> by Theo Addair, <i>Tamařino souhvězdí</i> by Anna Musilová and <i>Poprvé, ale rozhodně ne naposledy</i> by Hugo Hartman.
Klíčová slova v angličtině:	sexual orientation problematics, contemporary literature for children and young readers, <i>Muffin a čaj</i> , <i>Červená, bílá a královsky modrá</i> , <i>Probuzení Simona Spiera</i> , <i>Tamařino souhvězdí</i> , <i>Poprvé a rozhodně ne naposledy</i> , methodical layouts, worksheets
Přílohy vázané v práci:	5 příloh: Příloha 1: <i>Probuzení Simona Spiera</i> – Becky Albertalli Příloha 2: <i>Muffin a čaj</i> – Theo Addair Příloha 3: <i>Červená, bílá a královsky modrá</i> – Casey McQuistonová Příloha 4: <i>Tamařino souhvězdí</i> – Anna Musilová Příloha 5: <i>Poprvé a rozhodně ne naposledy</i> – Hugo Hartman
Rozsah práce:	56 stran
Jazyk práce:	český